

Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 5 (582)

*Sveikiname Lietuvos akademinę bendruomenę,
pasitinkančią 27-ąsias Nepriklausomybės atkūrimo metines*

KVIEČIAME AKADEMINĘ BENDRUOMENĘ AKTYVIAI DALYVAUTI

Lietuvos mokslininkų sąjungos inicijuotoje konferencijoje.
Tai mūsų galimybė išdėstyti savo svarbiausias nuostatas Lietuvai

Konferencijos „Lietuvos mokslo ir studijų sistemos pažangos kryptys“ darbotvarkė

2017 m. kovo 20 d. 14–17 val.
LR Seimo Konstitucijos salė (I rūmai)

1. Konferencijos atidarymas. LR Seimo Švietimo ir mokslo komiteto narė Levutė STANIUVIENĖ
2. Lietuvos Respublikos 17-osios Vyriausybės aukštojo mokslo politikos nuostatos. LR švietimo ir mokslo viceministras dr. Giedrius VILIŪNAS
3. Universitetų vaidmens kaita XXI a. socialinių ir technologinių pokyčių kontekste. Lietuvos mokslininkų sąjungos pirmininkas, „Mokslo Lietuvos“ redaktorius prof. dr. Jonas JASAITIS
4. *Artes liberales* studijų vaidmuo universitetiniame ugdyme. Lietuvos universitetų rektorių konferencijos prezidentas, Vytauto Didžiojo universiteto rektorius prof. dr. Juozas AUGUTIS
5. Specializuotas ar bendraprofilinis universitetas – kas išves Lietuvą į globalius lyderius? Aleksandro Stulginskio universiteto rektorius prof. dr. Antanas MAZILIAUSKAS
6. Sporto universiteto misija, ugdant Lietuvos visuomenės sveikatos gyvenimo nuostatas. Lietuvos sporto universiteto rektorius dr. Aivaras RATKEVIČIUS

Pertrauka

7. Aukštojo mokslo pertvarka: darbuotojų apklausos apžvalga.

Lietuvos aukštųjų mokyklų profsąjungų susivienijimo valdybos narys prof. dr. Sigitas VAITKEVIČIUS

8. Universitetų dėstytojų ir tyrėjų atlyginimų problema. Lietuvos aukštųjų mokyklų profsąjungų susivienijimo valdybos narė prof. dr. Žaneta SIMANAVIČIENĖ
9. Akademinių mokyklų išnykimo grėsmė: mokslo institutų veiklos perspektyvos. Lietuvos mokslininkų sąjungos tarybos narys prof. habil. dr. Valentinas BALTRŪNAS
10. Kūrybos ekonomikos iššūkiai universitetiniam ugdymui. Vilniaus universiteto vyriausiasis mokslo darbuotojas prof., habil. dr. Leonidas SAKALAUSKAS
11. Diskriminacija dėl amžiaus ir darbo santykių nestabilumas universitetinio ugdymo sistemoje. Teisininkas Aivaras ŽILVINSKAS
12. Konferencijos uždarymas.

Konferencijos rengėjai:

Lietuvos mokslininkų sąjunga,
Lietuvos mokslų akademijos Mokslininkų rūmų diskusijų klubas,
Lietuvos aukštųjų mokyklų profsąjungų susivienijimas.
Konferencija tiesiogiai transliuojama internetu.

Lietuvių kalbos komisijos pirmininkė dr. Daiva Vaišnienė ir Lietuvos mokslų akademijos prezidentas prof. Valdemaras Razumas apdovanojimų už mokslo kalbos plėtojimą įteikimo šventėje (išsamiau – kitame numeryje).
Virginijos Valuckienės nuotr.

ŠIAME NUMERYJE

Vytauto Didžiojo universitete – istorinių lyderių susitikimas ● 1–2 p.

Vilniaus Gedimino technikos universitete – didžiausios karjeros dienos ● 2 p.

Tęsiame diskusiją apie Lietuvos universitetų ateitį ● 3 p.

LR Seimo, Švietimo ir mokslo ministerijos pranešimai ● 3 p.

Kokio universiteto reikia Klaipėdai? ● 5 p.

Lietuvos mokslui ir studijoms – bado dieta ● 5, 7 p.

Naujas Lietuvos studentų sąjungos prezidentas ● 6 p.

Algirdo Juliaus Greimo metams ● 9 p.

Penki pasiūlymai dėl Europos Sąjungos ateities: nieko nedaryti nebeįmanoma ● 10 p.

Naujos knygos ● 11 p.

Marijos Gimbutienės skaitymai ● 12 p.

LIETUVOS VALSTYBĖS ATKŪRIMO ŠIMTMEČIUI

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETE – istorinių lyderių susitikimas

Kovo 10 d. Vytauto Didžiojo universitete (S. Daukanto g. 28, Kaunas) įvyks pirmasis renginys, skirtas artėjančiam Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui – tarptautinis II Baltijos ir Juodosios jūrų forumas, kuriame dalyvaus ir diskusijai apie Europos ateitį kvies istoriniai lyderiai, buvę Rytų ir Vidurio Europos valstybių vadovai. Kaune vyksiančio forumo tema – „Europa šiandien. Baltijos konsensusas (1987–1991 metai): istorinė reikšmė ir pamokos šiandienai“.

Kovo 11-osios išvakarėse susitikę istori-

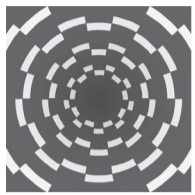
niai lyderiai kartu su akademinė bendruomenė, politikos, meno, kultūros žmonėmis, verslo ir visuomenės atstovais ragins gaivinti istorinę atmintį, ieškoti naujų dialogo formų, kurti naujas kaimyniškai atsakingo, taiką palaikančio bendravimo formas, paremtas abipuse pagarba ir pasitikėjimu. Neatsitiktinai sprendimų paieškoms kartu su buvusiais valstybių prezidentais pasirinkta akademinė erdvė. XXI a. globalių iššūkių ir regioninių grėsmių akivaizdoje būtina prisiminti kovos už demokratiją ir šalių laisvės epizodus bei užmegzti glaudų dialogą, į jį įtraukiant aka-

deminę bendruomenę, ypač jaunąją kartą.

„Simboliška ir prasminga, kad forumas vyks Vytauto Didžiojo universitete. Prasidėjus Atgimimui, Lietuvos ir išeivijos mokslininkų, intelektualų atkurtas universitetas tapo vienas pirmųjų mūsų šalies laisvės šauklių, humanistinės pasaulėžiūros židinių. Šiandien, vėl stovėdami ant pokyčių slenksčio, kviečiame atsigręžti į idealus, kurių vedini į demokratizacijos link. Dėl taikių sprendimų atveriamė duris dialogui tarp valdžios ir piliečių“, – universitetų

■ Nukelta į 2 p.

Mokslinių tyrimų finansavimas valstybės biudžeto lėšomis

Lietuvos
mokslo
taryba

Lietuvos mokslo taryba patvirtinto konkursinio mokslinių tyrimų ir kitų veiklų finansavimo valstybės lėšomis 2017 m. biudžetą. Jis parengtas, įvertinus Tarybos finansinius įsipareigojimus tyrėjams tęsti mokslinių tyrimų projektus pagal ankstesniais metais sudarytas sutartis ir būtinybę išlaikyti tolygų visų mokslinių veiklų finansavimą, dalį lėšų skiriant tyrėjų mobilumo, karjeros ir mokslinių tyrimų rezultatų sklaidos rėmimui.

Bendrai tęsiamiems valstybės užsakovams ir tarptautinių programų mokslinių tyrimų projektams bei tiems, kurie bus pradėti šiais metais laimėjus konkursus pagal

mokslininkų grupių projektų priemonę ir paramos kitoms mokslo veikloms priemonę, numatyta beveik 16 mln. eurų.

Nacionalinių mokslo programų „Agro-, miško ir vandens ekosistemų tvarumas“, „Gerovės visuomenė“, „Ateities technologijų link“, „Modernybė Lietuvoje“ ir „Sveikas senėjimas“ projektams, kurie buvo pradėti 2015–2016 m., taip pat Valstybinės lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 m. programos projektams bei reikšmingiems tyrimams tęsti numatyta per 7,7 mln. eurų.

Tęsiasi praėjusių metų pabaigoje skelbtas mokslininkų grupių konkursas. Tai vieni didžiausių mokslinių tyrimų projektų konkursai, jiems vidutiniškai pateikiamos 4 paraiškos į vieną vietą finansavimui gauti. Šiais metais pradėti naujus šios kategorijos mokslininkų tyrimų projektus numatyta apie 1,6 mln. eurų. Dar apie 2,4 mln. eurų numatyta mokslininkų grupių projektams pagal ankstesnių metų sutartis.

Dėl vis atidedamo ES fondų investicijų mokslo reikmėms skyrimo, Taryba 2017 m.

numato rengti daugiau konkursų tyrėjų mobilumui, karjerai ir sklaidai, finansuodama tokius projektus valstybės biudžeto lėšomis. Todėl šiais metais vyks paramos mokslo renginiams, mokslininkų vizitams ir asociacijų veiklai plėtoti konkursai, kurių laimėtojams numatyta skirti 520 tūkst. eurų. Tradiciškai bus tęsiami stipendijų už akademinis pasiekimus, doktorantų akademinis išvykų ir paramos paskelbti mokslinius straipsnius ir išleisti knygas konkursai, skiriant jų laimėtojams apie 880 tūkst. eurų.

Artėjant Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui, planuojama finansuoti šiai progai skirtus ir šimtmečio kontekste svarbius mokslo renginius, mokslinių straipsnių paskelbimą ir knygų leidybą. Šiems šimtmečio projektams iš numatytų paramos mokslo renginiams ir paramos paskelbti mokslinius straipsnius ir išleisti knygas lėšų numatoma skirti iki 250 tūkst. eurų.

Beveik 2,5 mln. eurų numatoma tarptautiniams bendradarbiavimo projektams ir konkursams laimėsiantiems projektams

pagal tarptautinius įsipareigojimus finansuoti. Šiais metais bus rengiami kas antrus metus vykstantys konkursai pagal dvišales sutartis, bus tęsiami projektai pagal Lietuvos ir Japonijos bendradarbiavimo susitarimą, atviros partnerystės, ERA-NET ir kitas priemones. Šiais metais numatyta skelbti pirmąjį Lietuvos ir Lenkijos mokslininkų bendrą projektų konkursą, laimėtojai projektus pradės 2018 m.

Lietuvos mokslo taryba mokslo konkursinį finansavimą pradėjo nuo 2009 m. ir kiekvienais metais paskelbia apie 30 kvietimų teikti paraiškas. Taryba administruoja ir koordinuoja apie 40 įvairios apimties nacionalinių ir tarptautinių priemonių, skirtų finansuoti mokslinius tyrimus ir su mokslu susijusias bei svarbias tyrėjų karjerai ir pasiektų rezultatų sklaidai veiklas. Daugiau informacijos – Lietuvos mokslo tarybos Mokslo fondo direktorė Aušra Vilutienė tel. (8 5) 261 1009, el. p. ausra.vilutiene@lmt.lt. Parengta pagal Lietuvos mokslo tarybos kovo 6 d. pranešimą

VGTU karjeros dienos – didžiausios universiteto istorijoje

Eglė Kirliauskaitė

„Kontaktai. Patirtys. Idėjos“ – tokiu šūkiu pasitikome kovo pradžioje kartu su pavasariu Vilniaus Gedimino technikos universitete (VGTU) prasidėsiančias „VGTU Karjeros dienas 2017“. Net du mėnesius truksiančiame renginyje cikle studentai bus kviečiami į susitikimus su geriausiais darbdaviais, užmegzti vertingus ryšius, dalintis, kaupti patirtį ir generuoti naujas idėjas.

Šių metų renginys – didžiausios karjeros dienos per visą universiteto gyvavimo istoriją. Jose dalyvaus beveik 100 verslo ir viešojo sektoriaus organizacijų. „Šių metų „VGTU Karjeros dienos“ suteikia išskirtinę progą studentams susitikti su plataus profilio verslo sektoriaus organizacijomis ir užmegzti vertingus ryšius, pradėti projektuoti savo karjerą dar studijų metais. Ypač kompleksiškas renginių ciklas leis pažinti potencialius darbdavius, sužinoti naujausias rinkos tendencijas ir gauti įkvėpimo, kuris padėtų pamatus sėkmingai karjeros pradžiai“, – sako VGTU Integracijos ir karjeros direktorės direktorė Ugnė Narkevičiūtė.

Iki kovo 15 d. vyks atviros paskaitos studentams, absolventams ir visiems susidomėjusiems VGTU bendruomenės nariams. Jose dalyvaus net 45 žymūs pranešėjai: žinomi visuomenės veikėjai ir sričių specialistai, profesionalai, kurie dalinsis patirtimi, savo karjeros kelio istorijomis ir patarimais.

Politikas, Tėvynės Sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos pirmininkas Gabrielius Landsbergis papasakos apie tai, ko reikia ateities profesijoms. Mobilųjų aplikacijų „GetJar“ įkūrėjas Ilja Laursas atskleis savo sėkmingo verslo paslaptis. Žurnalistas, televizijos laidų vedėjas Giedrius Drukteinis pasakos apie efektyvią komunikaciją – tiesiausiai kelią į karjeros

aukštumas. Vis dar savo asmenybės neviešinanti interneto sensacija Geležinė Lapė dalinsis patirtimi apie asmeninį įvaizdį ir socialinius tinklus, o vienas iš kultinio internetinio puslapio „Bored Panda“ vadovų Dominykas Remeika negailės patarimų, kaip užkariauti internetą.

Kovo 16 d. studentai bus kviečiami į naujuosius VGTU centrinius rūmus, VGTU Mokslo ir administracijos centrą, pelniusį architektūros apdovanojimą už savitą meninę koncepciją. Čia vyks įmonių kontaktų mugė. Stenduose save pristatys ir visų lankytojų lauks geriausias lietuviško ir užsienio kapitalo įmonės, kurios supažindins su savo veikla, darbo specifika, pateiks darbo ir praktikos pasiūlymų. Čia pirmą kartą vyks ir „Greitieji susitikimai su įmone“ (angl. „Speed dating with a company“), kuriuose studentai turės unikalią galimybę pristatyti save, savo idėjas, įvertinti karjeros perspektyvas ir galbūt gauti viliojančių karjeros pasiūlymų.

Kovo 17-ąją prasidės vizitai į įmones. Iki pat mėnesio pabaigos įvairios įmonės atvers savo duris norintiems iš arčiau pažinti organizacijas, pamatyti darbo aplinką, išgirsti darbuotojų pasakojimus, gal net atlikti užduotis ir laimėti prizus. Vizitų sąrašas ir dalyvių registracija bus paskelbta artimiausiu metu.

„VGTU Karjeros dienos 2017“ bus užbaigtos įspūdingu renginiu, kuriam specialų pasirodymą ruošia VGTU orkestras.

Didžiausioje universiteto organizuojamoje Karjeros kontaktų mugėje ir kituose renginiuose laukiami ne tik VGTU studentai, bet ir visi besidomintys. Daugiau informacijos: karjera@vgtu.lt. Renginio mecenatas – didelio tikslumo biometrinių identifikacinių technologijų teikėja UAB „Neurotechnology“. Parengta pagal VGTU Viešosios komunikacijos direktijos pranešimą

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETE – istorinių lyderių susitikimas

■ Atkelta iš 1 p.

svarbą diskusijose dėl ateities pabrėžė VDU rektorius prof. Juozas Augutis.

Tarp Baltijos ir Juodosios jūrų forumo numatomų dalyvių – buvusieji Europos valstybių vadovai, netolimoje praeityje pakeitę žemyno raidą, pasukę jį demokratijos link ir siekę aktyvios pilietinės visuomenės formavimosi laisvose šalyse: Vytautas Landsbergis ir Valdas Adamkus (Lietuva), Leonidas Kravčiukas Leonidas Kučma ir Viktoras Juščenko (Ukraina), Bronislavas Komorovskis (Lenkija), Petru Lučinskis (Moldova), Arnoldas Riutelis (Estija), Petaras Stojanovas (Bulgarija), Rudolfas Šusteris (Slovakija), Valdis Zatleris (Latvija), Genadijus Burbulis (Rusija).

Pirmajame Baltijos ir Juodosios jūrų forumo 2016 m. jo dalyviai pasirašė Kijevo nutarimą, kuriame savo siekiu įvardijo jungtinę ir tikslingą taikos palaikymo misiją.

„Mūsų visų tikslas – skleisti bendrais veiksmais grįstą vertybių sistemą, kuri užtikrins tarpusavio supratimą ir paramą, kartų ir ideologijų bei žmonių ir valstybių dialogą“, – teigiama deklaracijoje. Baltijos ir Juodosios jūrų erdvė, kurią formavo tautybių, tikėjimų ir kultūrų įvairovė, turi ilgą ir bendrą istoriją. Pasak buvusių valstybių vadovų, tik demokratija, taika ir visiškas karo bei agresijos iššizadėjimas Europos tautų bendruomenei padės užtikrinti saugumą žemyne.

Tą pačią dieną numatoma diskusija „Universitetų dialogas: tikslai, misija ir praktika“, po kurios, apibendrinant forumą, bus priimtas Kauno nutarimas „Pasitikėjimo ir taikos dialogas“ – kvietimas pilietinę visuomenę, politikus, mokslininkus, kultūros, verslo ir kitų sričių atstovus suburti jėgas. Forumą organizuoja Vytauto Didžiojo universitetas ir Kauno miesto savivaldybė.

REDAKTORIAUS KOMENTARAS

Universitetų pertvarka – valstybės bendros strategijos dalis

Prof. dr. Jonas Jasaitis

Kovo 6 d. darbą pradėjo Aukštųjų mokyklų tinklo optimizavimo grupė, kuriai iki 2017 m. balandžio 28 d. pavesta parengti ir pateikti Vyriausybei pasiūlymus dėl „valstybinių aukštųjų mokyklų tinklo optimizavimo“. Pastarųjų dešimtmečių patirtis rodo, kad „optimizacijos“ ir „konsolidacijos“ sąvokas valdymo institucijos dažniausiai vartodavo vietoje žodžių: sumažinti, uždaryti, panaikinti, likviduoti.

Neatsitiktinai Prezidentė pareiškė, kad dabar planuojamos reformos turi būti „profesionaliai parengtos“ ir paaiškintos visuomenei. Niekas nenori gyventi netikrumo ir baimėje. Išsigandę žmonės nėra kūrybiški, galintys numatyti ne vieną du, o keliolika žingsnių, be kurių neįmanoma mokslinė veikla. Ar universitetų pertvarka iš esmės reiškia tik vieną siekį – sumažinti Lietuvoje veikiančių valstybinių universitetų ir juose dirbančių mokslininkų skaičių? Išsklaidyti baimę galima tik teikiant visapusišką informaciją ir demonstruojant, kad tvirtai laikomasi pasirinktos strategijos.

Premjeras Saulius Skvernelis neseniai duotame interviu pabrėžė: „Tikslas yra ne sujungti universitetus, bet pakelti aukštojo mokslo kokybę, dėstytojų, profesorių savivertę.“ Kalbėdamas apie viešojo valdymo pertvarką, jis priminė: „Supraskime, kad, kai žmogui iškyla abejonų ar grėsmė netekti darbo, reikia užtikrinti, kad pats procesas būtų aiškus, skaidrus, ir nepamiršti, kad už kiekvieno žmogaus yra šeimos, likimai ir t. t. Negalima pasakyti, kad tu esi nevykėlis ir rytoj būsi atleistas.“

Ar tikrai tokios nuostatos bus laikomasi peržiūrint aukštųjų mokyklų tinklą? Abejonų kyla, analizuojant į viešąją erdvę išmetamus, švelniai sakant, keistokus teiginius, kurių autoriai – už šio tinklo optimizavimą atsakingi asmenys. Pavyzdžiui, neseniai švietimo ir mokslo ministrė pabrėžė, kad Lietuva yra tarp daugiausia aukštojo mokslo diplomų išduodančių valstybių, tačiau specialistų faktinis parengimas esą neatitinka reikalavimų. Kitaip tariant, nors diplomai yra, tačiau nėra kompetencijos. Svarstant mokslininkų atlyginimų klausimus, staiga išgirstame, kad Lietuvoje yra „18 tūkstančių mokslininkų“. Daugelis mokesčių mokėtojų iškart paklaustų, ar tikrai tiek jų reikia. O tada jau ir visai netoli iki „išvados“, kad ta gausybė universitetuose dirbančių yra prasti darbuotojai, nes nemaža dalis diplomų – beverčiai. Ar tai neprimena prieš keletą metų buvusio šios ministerijos vadovo G. S. elgsenos, kai buvo demonstruojama panika akademinė bendruomenei, o kelias dešimtis tuo metu pasiūlytų Mokslo ir studijų įstatymo straipsnių Konstitucinis Teismas vėliau pripažino prieštaraujančių Konstitucijai? Labai nesinorėtų, kad panaši situacija pasikartotų.

Bet kuri dalinė reforma turi būti susijusi su svarbiausių valstybės problemų sprendimu. Vargu ar kas prieštarautų, kad skaudžiausia Lietuvos problema – žmogiškųjų išteklių praradimas. Nedelsiant kurti darnios regionų raidos politiką, pritraukti investicijas ir imtis stambių, seniai pribrendusių projektų, kurie suteiktų valstybės ekonomikai naujų plėtros perspektyvų ir leistų pasiūlyti tūkstančius naujų darbo vietų išsilavinusiems žmonėms – šie uždaviniai valstybės vadovams gerai žinomi. Nepasiekus ryškaus ekonomikos plėtros proveržio, tektų ilgai murdytis stagnacijos sukeltų pasekmių purvyne.

Asocialus elgesys, girtuokliavimas, jaunų šeimų ir senolių skurdas pradės mažėti tik tada, kai visoje valstybėje, o ne tik Vilniaus priegose, atsigaus ekonomika. Pasitikėjimas savo valstybe pradės formuotis, kai žmonės pamatys, kad griauamos didžiausios landos korupcijai plisti, traukiami atsakomybės asmenys, ilgą laiką nebaudžiamai švaistę tiek biudžeto, tiek europinės paramos lėšas. Jokie „dienos centrai“ ir „bendruomenių namai“ nepadės, jei žmonės ir toliau neturės darbo – pragyvenimo šaltinio.

Milžiniški finansų srutai, dabar skiriami pašalpoms ir

lengvatoms, turi būti nukreipti pirmiausia pramonės ir energetikos sektoriams. Prekybos ir paslaugų centrų Lietuvoje jau pristatėme tiek, kad jie lengvai patenkintų dvigubai didesnio gyventojų skaičiaus poreikius. Mums reikia ne plėsti „socialinio būsto“ programas, o sudaryti galimybes uždirti tiek, kad žmonės galėtų kurti erdvas šeimos sodybas, užuot stumdęsi „renovuojamuose“ barakuose. Tik tada galima tikėtis, kad bent dalis emigrantų planuos sugrįžti. Tačiau netikrumas universitetinio ugdymo sektoriuje jau sukėlė naują emigracinių nuostatų bangą tarp dabartinių abiturientų. Neatsakingas švaistymasis frazėmis apie tariamai prastą aukštojo mokslo kokybę Lietuvoje tokias nuostatas tik dar labiau skatina.

Vienas iš sudėtingiausių dar neseniai dirbančios Vyriausybės uždavinių yra valstybės raidos strategijos atnaujinimas. Visos reformos, ar tai būtų viešojo sektoriaus pertvarka, ar miškininkystės valdymas, ar švietimo ir aukštojo mokslo permainos, turi būti susietos su naujos specialistų kartos poreikio prognozavimu. Nebegalima teisintis, kad esą dabar niekas negali numatyti, kuriomis kryptimis plėtosis valstybės ūkis. Norint pertvarkyti aukščiausią specialistų rengimo grandį – universitetinį ugdymą, Vyriausybė kartu su Seimu turi pagaliau suformuluoti ilgalaikį uzsakymą universitetams: kiek ir kokių specialistų valstybės ūkiui reikia planuojamu laikotarpiu. Kol kas net negirdėti, kad kas nors ruošiasi jį parengti. Neturėdami tokio uzsakymo, universitetai tik hipotetiškai prognozuoja specialistų poreikį.

Neturint bendro uzsakymo, sunku suformuluoti ir tyrimų programas. Neaišku, kokios apimties tyrimai turi būti planuojami ir kiek lėšų tam reikės. Ypač tai svarbu planuojant tyrimus, turinčius strateginę reikšmę valstybės ir visuomenės (nacionaliniam) saugumui: emigracija, gimstamumas, pilietinė pozicija, piliečio prievolės valstybei, visuomenės kultūra, šeimos politika, etika, dorovė, meninis išprusimas ir kt.

Labai daug diskusijų kelia su profesionalumo ir konstitucingumo principais konfrontuojantys reikalavimai būsiesiems studentams, ypač paastrėję pastaruosiu metu. Nurodoma, kad universitetai švietimo ir mokslo ministerijos nurodymu nuo kitų mokslo metų nebegalės priimti asmenų, kurių „balas“ mažesnis negu 3. (Kolegijoms leidžiama priimti asmenis ir su žemesniais balais.) Esą šis balas rodo pretendentų ir studentus gebėjimus ir pasirengimą (nepasirengimą) studijuoti. Pamištama, kad tas aukštas pažymių vidurkis gana dažnai pasiekiamas padedant korepetitoriams. Tačiau atokesnių ir skurdesnių vietovių mokyklų auklėtiniai neturi galimybės naudotis korepetitorių paslaugomis.

Stojančiojo galimybės studijuoti labiausiai priklauso ne nuo jo bendrojo ugdymo įvertinimų, o nuo motyvacijos, domėjimosi atitinkama profesinės veiklos sritimi ir specifinių gebėjimų. Nereti atvejai, kai asmuo, nuo paauglystės besidomintis kažkuria specifine sritimi, gali būti gavęs žemus įvertinimus iš kitų dalykų. Nė vienas individas nėra statiška būtybė. Buvęs silpnas mokinys po kurio laiko subrendęs gali visiškai pakeisti savo požiūrį į gyvenimą ir ištaisyti ankstesnio pasirengimo spragas. Niekas neturi teisės jam užkirsti kelią siekti aukštesnio išsilavinimo. Visuotinau pripažįstamos patirtinės kompetencijos. Pagaliau niekas neturi teisės neleisti asmeniui mokytis, jei jis pats sutinka mokėti už savo studijas. Valstybė suinteresuota visuomenės išprusimu, todėl ir tokią studijų formą privalo vertinti pozityviai.

Optimizuojant universitetų tinklą ir studijų programų skaičių, nederėtų pulti į kitą kraštutinumą ir palikti tik vieną kurios nors programos studijų galimybę. Sveika konkurencija yra gana stiprus universitetinio ugdymo kokybės veiksnys. Eliminavus konkurentus ir sukūrus studijų monopolius, iškiltų reali stagnacijos grėsmė. Tikėkimės, kad nei į „Kapsuko universiteto“ modelį, nei į Vilniaus ir Kauno universitetų „dipolį“ nesirengiama grįžti. Verta atidžiai pastudijuoti, kaip formavosi visa Lietuvos aukštojo mokslo sistema nuo 1922 m. (Apie tai išsamiau – kitame numeryje)

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

Paroda, skirta Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienai paminėti. Seimo III rūmų parodų galerijoje eksponuojama fotografijų paroda „Už Lietuvos Nepriklausomybę“, kurioje – akimirksnis iš 1990 m. sausio–balandžio mėn. įvykių: Kovo 11-oji Aukščiausiosios Tarybos rūmuose, žmonių džiaugsmas kovo 11–12 d., mitingai Vilniaus katedros aikštėje, Vingio parke, įvairios palaikymo manifestacijos, laiškų, telegramų rašymas SSRS prezidentui Michailui Gorbačiovui, kovo 17 d. daugiatūkstantinė žmonių jūra Nepriklausomybės aikštėje. Fotografijų autoriai: Jonas Juknevičius, Romualdas Jurgaitis, Vladimiras Gulevičius, Paulius Lileikis, Eugenijus Masevičius, Andrius Petrulevičius, Algirdas Sabaliauskas. Ekspoziciją iš Lietuvos centrinio valstybės archyvo ir fotografų asmeninių archyvų parengė Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Parlamentarizmo istorinės atminties skyrius. Paroda bus eksponuojama iki kovo 31 d.

Dėmesys Ukrainai – politinėje darbotvarkėje. Seimo Pirmininkas prof. dr. Viktoras Pranckietis susitiko su Ukrainos ambasadoriumi Volodymyru Jacenivskiu ir aptarė artimiausius Seimo darbus, skirtus Ukrainai palaikyti. Pasak parlamento vadovo, strateginis Lietuvos tikslas – kurti saugumą ir stabilumą ne tik šalies viduje, bet ir kaimynystėje. „Turime remti tolesnę Ukrainos integraciją į europines struktūras ir joje vykdomas reformas, Ukrainos suverenitetą ir teritorinį vientisumą, išlaikyti tarptautinį Krymo okupacijos ir aneksijos nepripažinimą bei remti tarptautines pastangas sureguliuoti karinį konfliktą“, – sakė V. Pranckietis.

Kovo 16–18 d. Seimo Pirmininkas dalyvaus Romoje Europos Sąjungos parlamentų pirmininkų susitikime, skirtame Romos sutarties 60-mečiui. Vienas iš klausimų, kuriuo Seimo Pirmininkas pasisakys, yra Ukrainos klausimas. „Negalime leisti, kad įvairių politinių permąnų Europoje ir pasaulyje laikotarpiu Ukraina išnyktų iš politinės darbotvarkės. Tarptautiniuose parlamentarų forumuose, kuriuose man teks asmeniškai dalyvauti, akcentuosiu paramą Ukrainai“, – sakė Seimo Pirmininkas.

Pasak V. Pranckiečio, ypatingą dėmesį šioje kadencijoje Seimas skirs Lietuvos Respublikos Seimo, Lenkijos Respublikos Seimo ir Ukrainos Aukščiausiosios Rados narių trišalės bei Lietuvos Respublikos Seimo ir Ukrainos Aukščiausiosios Rados narių dvišalės asamblėjų veiklai. Artimiausia trišalės asamblėjos sesija, kuriai vadovauja parlamentų vadovai, vyks Varšuvoje kovo 27–28 d.

Susitikimas LR Seime su Ukrainos ambasadoriumi. Olgos Posaškovos nuotr.

Atlyginimų viešinimas – veiksminga darbo politikos priemonė. Sausio mėnesį įsigaliojus Seimo priimtam Socialinio draudimo įstatymo pakeitimui, „Sodra“ pradėjo viešinti Lietuvos įmonių atlyginimų vidurkius. Kas mėnesį bus skelbiamas vidutinis darbo užmokestis visoje Lietuvos įmonėse, kurios turi daugiau nei tris darbuotojus. Ši priemonė puikiai dera su 17-osios Vyriausybės programoje numatyta strateginiu tikslu – stiprinti Lietuvos darbuotojų derybinę galią ir didinti kolektyvinį spaudimą darbo rinkai. „Žiniasklaidai vos pradėjus viešinti faktus, tapo aišku, kad nemažą dalį Lietuvos darbuotojų potencialo įdarbinantys stambieji prekybos tinklai beveik nekonkuruoja dėl darbuotojų. Jų atlyginimų vidurkiai skiriasi nuo kelių iki kelių dešimčių eurų ir nesiekia net 600 eurų per mėnesį. Akivaizdu, kad skurdo sąlygos, kuriuose prekybos tinklai laiko savo darbuo-

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 3 p.

tojus, daro struktūrinę įtaką Lietuvos darbo rinkai ir netiesiogiai skatina emigraciją“, – sako Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos narys Tomas Tomilinas. Viešumas turėtų gerinti konkurencines sąlygas skaidriam verslui, nes konkurentai, klientai ir perkančiosios organizacijos matys situaciją įmonėse ir galės spręsti apie jų skaidrumą.

JAV investuotojai didina darbo vietų skaičių Lietuvoje. „Jungtinių Amerikos Valstijų investicijos Lietuvoje teikia papildomą pridėtinę vertę“, – sakė Seimo Pirminkas prof. dr. Viktoras Pranckietis, kovo 1 d. susitikęs su Amerikos ir Lietuvos verslo taryba. Pasak jo, JAV investuotojai džiaugiasi gera aplinka investicijoms, teigiama verslo patirtimi ir glaudžiu bendradarbiavimu su Lietuvos valdžios institucijomis. JAV investuotojams patrauklu, kad Lietuva skiria daug dėmesio aukštajam mokslui, užsienio kalboms.

„Lietuva patraukli užsienio investuotojams dėl vieno aukščiausių Europos Sąjungos valstybėse asmenų su aukštu išsilavinimu vidurkio, gebėjimų dirbti su aukštosiomis technologijomis, imlumo inovacijoms ir užsienio kalbų mokėjimo. Daugėja užsienio investuotojų, kuriems reikia darbuotojų, mokančių ne tik tradicines užsienio kalbas – anglų, vokiečių ir prancūzų, bet ir kitas. Lietuvoje auga ir daug kalbų mokančių darbuotojų pasiūla“, – sakė parlamento vadovas.

Per pastaruosius 7 metus JAV tapo viena iš darbo vietų kūrimo Lietuvoje lyderių tarp užsienio šalių investuotojų, įgyvendinusi 44 investicinius projektus. Investicijų skaičius iš JAV Lietuvoje toliau didėja. Vien 2016 m. III ketvirčio pabaigoje JAV investicijos

Susitikimas su Amerikos ir Lietuvos verslo tarybos nariais. Olgos Posaškovo nuotr.

šalyje pasiekė 223 mln. eurų. Net 70 proc. JAV investicijų tenka informacinių technologijų, paslaugų centrų, finansinių paslaugų srityse veikiančioms įmonėms. JAV įmonės Lietuvoje rado tinkamą laiko zoną globalioms verslo operacijoms vykdyti ir palankią investicinę aplinką. Kai kurios iš jų perkėlė darbo vietas iš kitų šalių į Lietuvą, nes čia rado aukštos kvalifikacijos specialistus, optimalias išlaidas, lankstumą ir angliškai gerai kalbančius darbuotojus. 76 proc. JAV kapitalo įmonių per ateinančius trejus metus numato plėtrą mūsų šalyje.

Reikia efektyvios regioninės politikos. Seimo narys Kęstutis Masiulis kreipėsi į

Sveikatos apsaugos ministeriją, prašydamas nekoncentruoti priklausomybės ligų centrų Vilniuje. Sveikatos apsaugos ministerijos vadovybė paskelbė apie priklausomybės ligų centrų pertvarką. Numatoma Vilniuje įkurti Priklausomybių gydymo ir reabilitacijos centrą, iš kurio bus koordinuojama kituose miestuose esančių centrų veikla. „Visos vyriausybės iki šiol vykdė valstybės institucijų centralizavimo ir koncentravimo politiką: buvo naikinami padaliniai regionuose, o pajėgumai telkiami išimtinai sostinėje. Dabar turime rezultatą, kad net 40 proc. vilniečių dirba valstybinėse institucijose, o regionai

ir Šiaurės Europos šalys: Vokietija, Švedija, Estija, kurios siekia, kad visa valstybė vystytųsi tolygiai, todėl valstybines institucijas paskirsto po šalies teritoriją“, – sakė parlamentaras. Neseniai apie regioninių padalinių naikinimą paskelbė Valstybinė mokesčių inspekcija, Valstybės kontrolė, diskutuojama apie urėdijų centralizavimą. Vilniuje valstybės sektoriuje mokamas 25 proc. didesnis darbo užmokestis nei tame pačiame sektoriuje kituose miestuose. Klaipėdoje, Telšiuose ar Marijampolėje valstybei dirbančių asmenų skaičius nesiekia 20 proc., o Vilniuje tokių yra apie 40 proc.

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOS PRANEŠIMAI

Aukštųjų mokyklų tinklo optimizavimo darbo grupė. Kovo 6 d. pradėjo veiklą Ministro Pirmininko sudaryta darbo grupė, kuriai vadovauja švietimo ir mokslo ministrė Jurgita Petrauskienė. Į darbo grupę įtraukti Vyriausybės, Švietimo ir mokslo ministerijos, visuomenės, verslo, studentų atstovai ir ekspertai. Švietimo ir mokslo ministrė išskyrė penkis aukštųjų mokyklų tinklo pertvarkos kriterijus: kokybė, tinkamumas, efektyvumas, potencialo sutelkimas ir finansinis pagrįstumas. Darbo grupei pavesta parengti ir iki 2017 m. balandžio 28 d. pateikti Vyriausybei pasiūlymus dėl valstybinių aukštųjų mokyklų tinklo optimizavimo.

Darbo grupė įvertins vasario mėnesį Ministro Pirmininko kvietimu socialinių dalininkų pateiktus per 40 pasiūlymų dėl atskirų miestų ar regionų tinklo optimizavimo ir pateiks viziją, kuri geriausiai atliepia valstybės, regionų ir sektorių poreikius.

Projektas – sėkminga Lietuva. Kovo 3 d. vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Projektas – sėkminga Lietuva. Kaip užtikrinti investicijas, tvarų augimą ir socialinę gerovę?“ dalyvavusi švietimo ir mokslo ministrė Jurgita Petrauskienė pabrėžė, kad Vyriausybės numatytos pertvarkos švietime bus nuosekliai įgyvendinamos: „Premjeras sudaro darbo grupę ir šių metų antrąjį ketvirtį ketiname pateikti planą ir nuosekliai įgyvendinti pertvarką, kuri yra numatyta ir universitetų, ir kolegijų, ir profesinio mo-

kymo sektoriuje.“ Vyriausybės programos priemonių plano projekte numatoma, kad sprendimai dėl mokslo ir studijų tinklo optimizavimo bus įgyvendinti iki 2020 m. pabaigos.

„Pagrindiniai iššūkiai, kuriuos mini Europos Komisija, yra darbo rinkos paklausos ir švietimo pasiūlos balansas, taip pat sistemos veiklos ir viešųjų finansų panaudojimo efektyvumas“, – sakė švietimo ir mokslo ministrė. Ji pabrėžė būtinybę atlikti finansavimo sistemos pertvarką, siekiant orientacijos į rezultatus: „Dabar finansuojame švietimo sistemą pagal tai, kiek į ją ateina mokinių, studentų. Tai neatliepia tos situacijos, ko reikalauja darbo rinka. Mūsų įsidarbinimo rodikliai pagal kvalifikaciją yra ganėtinai prasti. Šiomet pradės veikti porą metų kurtas instrumentas – žmogiškųjų išteklių stebėsenos sistema. Tai leis aiškiai matyti, kokia yra švietimo pasiūla, kokius specialistus mes rengiame, kokiose srityse, kokios kvalifikacijos, taip pat tai leidžia prognozuoti darbo rinkos poreikį.“

Čikagos lituanistinės mokyklos 25-metis. Ta proga mokyklos bendruomenę pasveikino švietimo ir mokslo ministrė Jurgita Petrauskienė. „Per dvidešimt penkerius mokyklos gyvavimo metus į jos veiklos metraščių įrašėte daug prasmingų darbų. Visada nuosekliai ir atsakingai puoselėjate lituanistinio švietimo tradicijas Amerikoje, čia auga jaunoji karta, ištikima savo lietuviškai kilmei“, – sakoma ministrės sveikinime. Čikagos lituanistinei

mokyklai nuo šių mokslo metų vadovauja Vida Rupšienė. Lietuvių kalbos ir literatūros, dvasinio auklėjimo, dainų ir tautinių šokių, Lietuvos istorijos, geografijos, tautodailės ir kitas pamokas čia lanko apie 300 vaikų, dirba apie 50 mokytojų. Į „Kiškių darželį“ vaikai priimami nuo trejų metų, aukštesniojoje mokyklos pakopoje jie gali mokytis iki 16 metų. Visos pamokos vyksta lietuvių kalba. Mokykla vadovaujasi JAV LB Švietimo tarybos patvirtinta programa, naudojami Lietuvoje bei išeivijoje išleista vadovėliais ir mokymo priemonėmis. Mokyklą taip pat remia LR švietimo ir mokslo ministerija. Pabaigę 10 klasių programą, mokyklos mokiniai gali gauti lietuvių kalbos (kaip svietimosios kalbos) įskaitą, kuri įskaitoma stojant į universitetą ar kai kurias JAV gimnazijas.

Sumanios specializacijos strategija. Kovo 1 d. Švietimo ir mokslo ministerijoje vyko Sumanios specializacijos koordinavimo grupės posėdis, kuriame svarstyta sumanios specializacijos strategijos įgyvendinimo eiga, mokslo ir verslo bendradarbiavimo galimybės. 2014–2021 m. ES struktūrinių fondų lėšos, nukreiptos į inovacijas, koncentruojamos į efektyvų mokslo ir verslo bendradarbiavimo skatinimą per sumanios specializacijos strategiją. Sumani specializacija reiškia, kad investuojama į mokslinių tyrimų sritis, kuriose šalis turi gerą įdirbį bei mokslo ir verslo bendradarbiavimo potencialą.

Lietuva yra patvirtinusi šešias sumanios

Čikagos (Chicago) lietuviškosios mokyklos mokiniai

specializacijos kryptis. Tai energetika ir tvari aplinka; įtrauki ir kūrybinga visuomenė; agroinovacijos ir maisto technologijos; nauji gamybos procesai, medžiagos ir technologijos; sveikatos technologijos ir biotechnologijos; transportas, logistika ir informacinės ir ryšių technologijos. Sumaniai specializacijai įgyvendinti numatyta skirti apie 680 mln. eurų iš Švietimo ir mokslo ministerijos ir Ūkio ministerijos administruojamų ES struktūrinių lėšų. Parengta pagal Švietimo ir mokslo ministerijos Komunikacijos skyriaus pranešimus

KOKIO UNIVERSITETO REIKIA KLAIPĖDAI?

Doc. dr. Asta Balčiūnienė

Klaipėda – strategiškai svarbus miestas Lietuvai ekonomine, socialine, saugumo ir kultūrine prasme. Tai vienintelis Lietuvos uostamiestis, kuriame esantis uostas sukuria apie 11 proc. šalies BVP. Antra vertus, jūra yra ypač svarbus turizmo ir rekreacijos sektorių vystymosi ir patrauklumo ne tik Lietuvos mastu veiksnys. Pagaliau Klaipėdos apskritis pagal gyventojų skaičių, 2014 m. sausio 1 d. duomenimis, trečia pagal dydį po Vilniaus ir Kauno apskričių. Taigi, Klaipėdos miestas neabejotinai yra Vakarų Lietuvos regiono centras. Europos erdvinės plėtros perspektyvoje (*European Spatial Development*) teigiama, kad regionai ar periferijos gali tapti konkurencingi tik tuo atveju, jei jiems priklausantys miestai bus ekonomiškai stiprūs. Būtent inovacijos ir sėkmingas jų įgyvendinimas užtikrina nuolatinę ekonomikos augimą. Todėl nedis-

Klaipėdos meras Vytautas Grubliauskas

kutuotina, kad tokiam Lietuvai svarbiame mieste turi būti ne tik koncentruojamas pramonės ir verslo sektoriai, bet ir stiprinamos švietimo, mokslo ir inovacijų bei kultūros sritys.

Miestas yra patrauklus jaunimui, kai čia išžvelgiami ne tik socialiniai bei ekonominiai privalumai, bet ir sudaromos sąlygos tobulėti, kelti kvalifikaciją, gauti aukšto lygio

Klaipėdos universiteto rektorius prof. habil. dr. Eimutis Juzeliūnas

išsilavinimą. Emigracijos masto mažinimas neįmanomas gerinant tik ekonominius rodiklius, kurie glaudžiai susiję su mokslu, inovacijomis ir kultūra. Mieste turėtų būti mokslo ir studijų centrai, skatinantys inovacijomis, naujomis idėjomis pagrįstą ekonomikos augimą, intelektualinės ir kultūrinės terpės, gebančios Lietuvai ir pasauliui komunikuoti Vakarų Lietuvos regiono kultūrinę, istorinę specifiką, plėtrą. Miestas turi būti inteligentiškas, kitaip jis praranda pagrindinį miesto traukos variklį. Tai gali užtikrinti tik aukšto lygio studijų ir mokslo centrai.

Klaipėdiečiai, suvokdami universiteto reikšmę miestui, gerokai sunerimo, kai išgirdo Lietuvos Vyriausybės ketinimą optimizuoti universitetų tinklą Lietuvoje. Žinoma, tai būtinas žingsnis, tačiau nežinomybė, ar Klaipėdos universitetas bus išlaikomas, kaip bus gerinama jo kokybė, paskatino įsteigti asociaciją „Mano miestas – Klaipėda“. 2017 m. vasario 13 d. į diskusiją, kokio universiteto reikia Klaipėdai, buvo pakviesti LR Seimo, Vyriausybės, Prezidentūros atstovai, Klaipėdos miesto ir regiono merai, Klaipėdos miesto Tarybos nariai, Klaipėdos universiteto ir kitų aukštųjų mokyklų, pramonės ir verslo, mokinių ir studentų sąjungų, tėvų forumo, Klaipėdos miesto ir regiono kultūros atstovai.

Lietuvos mokslininkų sąjungos pirmininkas prof. dr. Jonas Jasaitis

Susirinkusieji iš klausė Klaipėdos miesto mero V. Grubliausko poziciją, kad Klaipėda privalo turėti aukšto mokslinio lygio universitetą, bendradarbiaujantį su savivaldybe, verslo ir pramonės institucijomis, kitomis čia veikiančiomis aukštosiomis mokyklomis ir užtikrinantį šio regiono darnų vystymąsi bei mokslo prieinamumą.

Klaipėdos universiteto rektorius prof. dr. E. Juzeliūnas išsakė poziciją stiprinti jūros ir gamtos mokslų sritis, tačiau pabrėžė siekį išlaikyti klasikinį, tarptautinio mokslų lygio universitetą, bendradarbiaujantį su geriausiu Lietuvoje Vilniaus universitetu. Lietuvos mokslininkų sąjungos pirmininkas prof. dr. Jonas Jasaitis pristatė pagrindines universitetinio ugdymo problemas ir apžvelgė jų sprendimo būdus.

Po įdomių ir rezultatyvių diskusijų su LR Seimo nariais I. Šiaulienė, S. Gentvilu, D. Kepeniu, N. Puteikiu, miesto politikais bei pramonės ir verslo atstovais, iš klausius Klaipėdos kolegijų, Klaipėdos regiono kultūros sektorių vadovus, jaunimo atstovus, buvo nutarta priimti rezoliuciją dėl klasikinio autonominio Klaipėdos universiteto išsaugojimo Klaipėdoje būtinybės. Po paskirtos redakcinės komisijos svarstymo buvo priimta rezoliucija (žr. 6 p.).

Miesto bendruomenė diskusijoje apie Klaipėdos universiteto ateitį

Lietuvos mokslui ir studijoms – bado dieta

Prof. habil. dr. Bronislovas Kaulakys

Pastaraisiais metais mokslui ir studijoms (universitetams ir mokslo institutams visų tikslų ir uždavinių įgyvendinimui) iš valstybės biudžeto skiriami asignavimai sudaro tik apie 0,6–0,7 proc. Lietuvos bendrojo vidaus produkto (BVP) – dvigubai mažiau negu prieš 15–20 m. Nepaisant to, dominuoja kalbos apie didžiulį, bet ne tą ir ne taip dirbantį Lietuvos mokslo potencialą. Esą ir su labai mažu finansavimu galima aukšta studijų kokybė, dideli mokslo pasiekimai ir reikšminga jų įtaka verslui. Lietuva gali tai, ko nepademonstravo nė viena šalis. Reikia tik teisingai valdyti universitetus, institutus ir atskirus mokslininkus.

Praėjo septyneri metai po garsiosios

„aukštojo mokslo reformos“. Pamename, kiek buvo euforijos: Pagaliau reforma! Dabar tai pakils aukštojo mokslo kokybė! Nebenuvilios mūsų geriausiųjų abiturientų jokie užsienio universitetai. Paskirtos universitetų tarybos su jų pasiskirtais rektorais viskuo pasirūpins.

Nepraėjus net penkeriems metams, portalai pilni ne tik kritikos, bet net apokaliptinių pranašysčių: „aukštojo mokslo situacija – tragiška“, „pasiektas dugnas“ ir pan. Reikalinga dar viena (eilinė, gal jau dešimta?) reforma. Lietuvoje mokslo ir studijų „reformų“ buvo įvykdyta gal dešimt kartų daugiau negu Estijoje. Be adekvataus finansavimo. Vyriausybė Seimui pateikė ir Seimas priėmė naująją Mokslo ir studijų įstatymo redakciją. Ką po viso to lieka galvoti ir daryti? Todėl pažvelkime į esmę, į nelabai tolimą, bet visų pamirštą praeitį ir dabartį.

1. Mokslas ir studijos po reformų – per pirmąjį Nepriklausomybės dešimtmetį

Mokslo ir studijų sistemos reformos ir veiklos pagrindą tapo 1991 m. vasario 12 d. Aukščiausiosios Tarybos (Atkuriamojo Seimo) priimtas novatoriškas Mokslo ir studijų įstatymas, kuris be pakeitimų galiojo iki

2002 m. Jo pagrindu iš paveldėtos sovietinės Lietuvos mažai tarpusavyje susietų aukštųjų mokyklų, Lietuvos mokslų akademijos ir kitų institucijų buvo sukurta bendra mokslo ir studijų sistema, susidedanti iš universitetinių aukštųjų mokyklų, mokslo institutų, Lietuvos mokslo tarybos – savarankiškai veikiančios mokslo ir studijų savivaldos institucijos, Seimo ir Vyriausybės mokslinio eksperto mokslo ir studijų organizavimo bei finansavimo klausimais, LMA, Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo (LVMSF), mokslo įstaigų, mokslininkų organizacijų, atskirų mokslininkų ir jų grupių. Ypač buvo deklaruojama ir siekiama mokslo ir studijų integracija.

Netiesa, kad buvo prikurtas daugybė universitetų. Prieš atkuriant Nepriklausomybę, Lietuvoje veikė 12 universitetinių aukštųjų mokyklų, nors dalis jų pagal sovietinę tvarką vadinosi akademijomis arba institutais. Buvo 17 LMA ir apie 30 sąjunginio pavaldumo ar žinybinių, 32 verslo ir 10 aukštųjų mokyklų institutų. Daugelis iš institutų buvo gana dideli, **su bandomosiomis gamyklomis, konstruktorių biurais**. 1990 m. buvo įkurta Lietuvos policijos akademija, 1997 m. tapusi Lietuvos teisės akademija, o vėliau – Mykolo Riomerio universitetu.

1991 m. Klaipėdoje veikusių kitų aukštųjų mokyklų fakultetų pagrindu buvo įkurtas Klaipėdos universitetas. 1994 m. buvo įsteigta Lietuvos karo akademija. Iki 2002 m. Lietuvoje buvo 15 universitetinių aukštųjų mokyklų, 29 valstybės mokslo institutai ir 19 mokslo įstaigų.

Pirmąjį Nepriklausomybės dešimtmetį, iki 2001 m., finansavimas mokslui ir studijoms (universitetams, mokslo institutams ir kitiems su mokslu ir studijomis susijusiems poreikiams) **buvo skiriamas viena eilute** ir po svarstymų, dalyvaujant mokslininkų organizacijoms, pirmiausia LMT, Rektorių ir Direktorių konferencijoms, buvo skaidriai, atsižvelgiant į mokslininkų skaičių ir kitus duomenis, paskirstomas atskiroms institucijoms. Kasmet buvo rūpinamasi adekvaciau finansavimu, siunčiami raštai į Seimą ir Vyriausybę, deramasi su Finansų ministerija, dalyvaujama Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros (ŠMKK) posėdžiuose, **veikė aktyvi pilietinė mokslo bendruomenė**.

Mokslui ir studijoms buvo skiriama per 1 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP) – tarp 6 ir 7,5 proc. valstybės biudžeto. Apie 73–78 proc. mokslo ir studijų biudžeto asignavimų

REZOLIUCIJA „UŽ MOKSLĄ IR STUDIJAS VAKARUOSE“ DĖL KLAIPĖDOS UNIVERSITETO VYSTYMO POREIKIO IR KRYPČIŲ

2017 m. vasario 13 d.

Klaipėda

Asociacijos „Mano miestas – Klaipėda“ kvietimas sulaukė didelio dėmesio

Iviešą diskusiją susirinkusieji, atsižvelgdami į aukštojo mokslo ir studijų tinklo Lietuvoje pertvarkos svarbą, darnios regionų plėtros politikos, Lietuvos kaip jūrinės valstybės vystymosi prioritetus bei Klaipėdos miesto ir Vakarų Lietuvos bendruomenių, verslo, savivaldybių ir institucijų poreikius,

pažymi, kad Klaipėda nuo artimiausių Lietuvos universitetinių miestų yra nutolusi 160–200 km, todėl autonominio universiteto, užtikrinančio aukštą mokslo bei studijų kokybę, buvimas vieninteliam Lietuvos uostamiestyje, kuris yra nacionalinio energetinio saugumo bei tranzito garantas, svarbus šalies gynybai, darniai raidai ir gerovei, yra nacionalinio lygio prioritetas bei regioninės politikos sudedamoji dalis;

konstatuoja, kad aukštojo mokslo ir studijų institucijos Klaipėdoje buvo pradėtos kurti tarpukariu, o 1991 m. Universitetas sujungė nuo 1959–1971 m. įsteigtus fakultetus, taigi šiuo metu Universitetas tęsia

prieš šešis dešimtmečius pradėtas formuoti akademinės tradicijas ir turi brandžią, jau kelias kartas skaičiuojančią akademinę bendruomenę, tai yra stiprus ir pastebimas mokslinis potencialas Vakarų Lietuvoje, kai kuriose srityse veikiantis ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu lygiu, išugdęs ne vieną Lietuvoje ar globaliai pastebimą lyderį bei talentą;

atkreipia dėmesį, kad pasaulyje universitetų dydis (studentų ar fakultetų bei katedrų skaičius) nėra pagrindinis jų veiklos ir svarbos vertinimo kriterijus, nes daug didesnę svarbą turi universitetų poveikis žmogui kaip individui ir bendruomenėms, o šiuo aspektu Klaipėdos universitetas ir jo mokslininkai Vakarų Lietuvoje yra be konkurencijos veikiantis mokslo židinys su plačiu, pastebimu akademinu ir intelektualiniu potencialu;

neabejoja, kad aukštasis universitetinis mokslas Klaipėdoje (autonominis Klaipėdos universitetas) yra ne tikslas, bet priemonė tikslams siekti, t. y. užtikrinti darnią uos-

tamiesčio ir regiono raidą, mažinti regionų atskirtį ir emigracijos į užsienį mastus;

vertina pastaraisiais metais Klaipėdos universitete atliktas struktūrinės reformos (mažinant fakultetų, katedrų, administracijos ir studijų programų skaičių) bei atliktas ir dar vykdomas investicijas į Universiteto infrastruktūrą (nauji pastatai ir istorinių pastatų restauravimas);

pripažįsta, kad Klaipėdos universitetas, kaip ir apskritai mokslo bei studijų tinklas Lietuvoje, turi imtis esminių ir pastebimų savo veiklos reformų, kad būtų išskirtinis lyderis intelektualiniu potencialu Baltijos jūros regione ir kuo pastebimesnis nacionaliniu bei tarptautiniu mokslo lygiais;

reiškia palaikymą Klaipėdos universiteto bendruomenės iniciatyvai vėl imtis naujų pokyčių iš vidaus:

- pertvarkyti ir išgryninti studijų programų tinklą, sumažinus jų skaičių, pritraukti didesnę studentų skaičių į universitetines studijas, tuo artimiausiais metais stabilizuojant studentų skaičių Universitete;

- sumažinti Universiteto valdomo nekilnojamojo turto plotą, tuo sumažinant pastatų išlaikymo išlaidas;

- didinant išlaidas mokslui ir juo grįstoms studijoms ir mažinant išlaidas administravimui bei eksploatacijai;

- siekiant plačiau bendradarbiauti su Klaipėdos ir viso regiono kolegijomis bei profesinio rengimo įstaigomis ir formuoti Vakarų Lietuvos mokslo ir studijų klasterį (racionaliau panaudojant infrastruktūrą; integruojant studijų programas, užtikrinant jų tęstinumą ir atsisakant vidinės konkurencijos studijų srityje; taikant Universitete vykdomų mokslinių tyrimų rezultatus profesinėse studijose kolegijose ir profesinio rengimo centruose);

pasirūpina už tai, kad Klaipėdos universitetas, atliepdamas Baltijos jūros regiono šalių, visos Lietuvos ir jos Vakarų regiono

Diskusijoje pasisakė klaipėdietis visuomenės veikėjas Vytautas Čepas

poreikius, plėtotų penkių mokslo krypčių (humanitarinių, socialinių, fizinių, biomedicinos ir technologijos) ir menų mokslo bei studijų veiklas, ypač stiprindamas bendradarbiavimą su Suskystintųjų gamtinių dujų (SGD) terminalu, į mokslinių tyrimų lauką įtraukdamas giliosios geotermijos, atliekų tvarkymo ir kitas inovatyvias sritis, ir taip išliktų autonominiu klasikiniu vakarietišku universitetu, tačiau jūriniai mokslai visose kryptyse būtų prioritetas;

palaiko Klaipėdos miesto ir kitų regiono subjektų pasiryžimą reikšmingai prisidėti prie Klaipėdos universiteto stiprinimo bei Vakarų Lietuvos mokslo ir studijų klasterio formavimo;

remia LR švietimo ir mokslo ministerijos, Klaipėdos miesto, Klaipėdos universiteto bei kitų suinteresuotų pusių pasiryžimą bendradarbiauti, toliau plėtojant mokslą bei universitetines studijas Klaipėdos universitete;

ragina Lietuvos Respublikos Prezidentę, Seimą, Vyriausybę ir kitas institucijas remti Klaipėdos universiteto bendruomenę, įgyvendinant naują vidinių reformų etapą, plėtojant plataus spektro mokslinius tyrimus ir jais grįstas studijas.

Mus telkia ir vienija laisva mintis bei jūros dvasia!

Asociacijos „Mano miestas – Klaipėda“ organizacinis komitetas

LIETUVOS STUDENTŲ SĄJUNGOJE

Išrinktas naujas Lietuvos studentų sąjungos vadovas

Vilniaus Gedimino technikos universitete vykusioje konferencijoje dalyvavę studentų atstovai organizacijos vairą patikėjo ketverių metų studentiškame judėjime veikiančiam Mažvydui Savickui, kuris iki šiol buvo organizacijos valdybos narys, vadovavo ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto studentų atstovybei.

Naujasis, 31-ą studentų savivaldą vienijančios skėtinės organizacijos – Lietuvos studentų sąjungos – vadovas pagrindiniais savo tikslais laiko studijų kokybės ir aplinkos gerinimą, iš užsienio atvykusių studentų atstovavimą ir aukštojo mokslo prieinamumą specialiųjų poreikių turintiems asmenims. „Džiaugiuosi studentų atstovų išreikštu pasitikėjimu ir priimu man tenkančią atsakomybę atstovauti studentams nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis. Šiandien Lietuvos aukštasis mokslas yra ant permainų slenkščio: jau netrukus pradėsime nagrinėti

aukštųjų mokyklų tinklo konsolidacijos pasiūlymus, svarstysime galimybę turėti nemokamas bakalauro studijas, kursime Lietuvos aukštojo mokslo tarptautškumo strategiją. Manau, kad studentų atstovai turi aktyviai dalyvauti šiuose procesuose ir siekti, kad, įvykus reformoms, studentai galėtų didžiuotis studijuodami Lietuvoje“, – teigė naujasis LSS vadovas.

Anot M. Savicko, vienas didžiausių iššūkių, laukiančių studentų šiais metais, yra aukštųjų mokyklų konsolidacija. „Jau šiandien girdime skundus, kad kai kurios aukštosios mokyklos spaudžia studentus palaikyti jų autonomiją. Vis dėlto dar gruodį atliktos apklausos rezultatai parodė, kad studentai pritaria aukštojo mokslo tinklo pertvarkai ir mano, kad tai yra prielaida gerinti studijų ir mokslo kokybę. Esame pasiruošę dėti didesnes pastangas, kad aukštųjų mokyklų tinklo pertvarka būtų kuo skaidresnis procesas ir

Naujasis Lietuvos studentų sąjungos prezidentas Mažvydas Savickas. LSS nuotr.

didžiausią jo naudą pajustų tiek esami, tiek būsiami studentai“, – sakė M. Savickas.

M. Savickas pripažįsta, kad Lietuvos aukštojo mokslo sistemai trūksta socialinio jautrumo: „Labai gaila, kad iki šiol Lietuvoje

turime priėmimo į studijas sistemą, kuri mato tik abiturientų stojimo balus, tačiau nemato paties žmogaus. Turime daugybę moksleivių, kurie nors ir yra gabūs, tačiau neturi galimybės samdyti geriausių korepetitorių, lankyti geresnes mokyklas ir gauti aukštesnius balus laikydami egzaminus. Ne visi tėvai turi galimybę išleisti savo vaiką studijuoti mieste, o Lietuvoje veikianti pasakolų sistema yra visiškai akla absolventų pajamoms, baigus studijas. Vos kelios aukštosios mokyklos gali priimti specialiųjų poreikių turinčius studentus. Tai yra klausimai, kuriuos turime spręsti nedelsdami, kad aukštasis mokslas būtų kiekvieno teisė, o ne privilegija.“

Mažvydas Savickas tapo 15-uoju 1991 m. įkurtos organizacijos prezidentu. Nuo 2013 m. Lietuvos studentų sąjungai vadovavo Vytauto Didžiojo universiteto studentas Paulius Baltokas.

Lietuvos mokslui ir studijoms – bado dieta

■ Atkelta iš 5 p.

buvo skiriama aukštosios universitetinės mokykloms, 14–18 proc. – mokslo institutams ir 6–13 proc. – bendrosioms mokslo ir studijų reikmėms. Šių 6–13 proc. asignavimų užtekdavo LMT, LMA, LMA bibliotekai, Mokslo ir studijų fondai, Mokslo premijoms, stipendijoms nusipelnusiems ir jauniems mokslininkams, valstybinėms mokslo programoms, mokslo žurnalų prenumeratai ir leidybai, LITNET ir kitoms bendrosioms reikmėms.

2. Nesibaigiančių reformų dešimtmetis

Pasinaudojus 1999–2000 m. Rusijos krizės sukeltos įtakos Lietuvos ekonomikai pretekstu, planuojant 2000 metų valstybės biudžetą, mokslo ir studijų finansavimas buvo sumažintas 120 mln. litų, iki 0,9 proc. BVP.

2000 m. buvo priimtas Aukštojo mokslo įstatymas, o 2002 m. – naujoji Mokslo ir studijų įstatymo redakcija. Nuo tada veikė 15 valstybinių universitetinių mokyklų, 17 valstybinių mokslo institutų, 18 universitetų mokslo institutų ir 8 valstybinės mokslo įstaigos.

Šiuo metu yra likę 14 valstybinių universitetinių aukštųjų mokyklų ir 13 valstybinių mokslo institutų. Taigi, **mokslo institucijų skaičius sumažėjo per 2 kartus**, universitetų studentų yra 2 kartus daugiau negu 1995 m., tačiau tik pusės (48 tūkst., mažiau negu bet kada nuo 1970 m.) jų studijas finansuoja valstybė, nes antra tiek studijuoja savo lėšomis.

2000 m. gruodžio 7 d. Seimas priėmė Mokslo ir švietimo ilgalaikio finansavimo įstatymą Nr. IX-71 (Žin., 2000, Nr. 110-3516). Šio įstatymo projektą 1999 m. balandžio 15 d. pasiūlė Socialdemokratų frakcija. Už šį įstatymą balsavo 44 socialdemokratai, 31 liberalas ir kiti Seimo nariai. Deja, nei įstatymą palaikė „Naujoji politika“, nei kitos Seimo „daugumos“ ir vyriausybės, nesisekė jį įgyvendinti. (Tai, kad įstatymas po poros metų buvo pripažintas neprivalomu, nereiškia, kad nebūtina laikytis jo nuostatų – ne mažiau kaip 2 proc. BVP mokslui ir studijoms nuo 2004 m.)

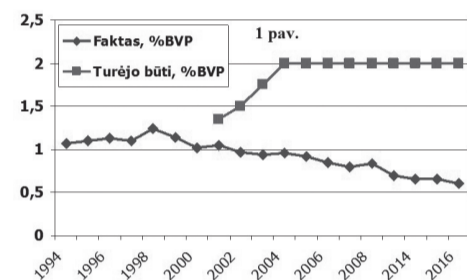
Laipsniškas mokslo ir studijų biudžeto didinimas iki 2 proc. BVP – tai ne koks nors išsigalvojimas, bet apgalvoti pamatuota būtinybė. Įstatymo priėmimo metu Seimo narys A. Kunčinas sakė: „Šis dalinis lėšų papildymas, kuris skiriamas pirmaisiais metais, dar neišgelbės aukštųjų mokyklų. Manau, yra teisinga, kad kiekvienais metais numatoma po truputį didinti finansavimą aukštojo mokslo sistemai. Taip mes nuo tos stagnacijos, sustingimo, kai pinigų užtenka tik minimaliems poreikiams, galėsime prieiti prie normalios situacijos, kai bus galima plėtoti ir mokslinius tyrimus, ir didinti studentų skaičių, ir spręsti tas problemas, kurios yra keliamos mūsų aukštosios mokykloms.“

Šio įstatymo nuostatos buvo bandoma formaliai „įgyvendinti“ prie valstybės biudžeto lėšų mokslui ir studijoms pridedant ir universitetų bei mokslo institutų uždirbtas (tiksliau per institucijų sąskaitas praėjusias nebiudžetines) lėšas. Tikrovėje Mokslo ir švietimo ilgalaikio finansavimo įstatymo buvo nesilaikoma, o mokslo ir studijų finansavimas ir toliau mažėjo. Tą nedviprasmiškai pademonstravo ir ilgametis Švietimo ir mokslo ministerijos kancleris

Dainius Numgaudis 2007 m. vasario 2 d. pranešime konferencijoje „Lietuvos mokslas ir pramonė“. Nors tuo metu universitetinių aukštųjų mokyklų studentų skaičius augo (mokančiųjų už studijas sąskaita), mokslo ir studijų biudžetinis finansavimas, vertinamas šalies BVP procentais, tik mažėjo.

Nuo 1998 m. iki 2015 m. mokslo ir studijų biudžetinis finansavimas buvo sumažintas pusiau, skaičiuojant BVP procentais (nuo 1,24 iki 0,6 proc. BVP, žr. 1 pav.). Ir tai įvyko po to, kai politikai tvirtai pradžėjo ir įstatymu įtvirtino, kad jau nuo 2004 m. mokslui ir studijoms iš biudžeto bus skiriama ne mažiau kaip 2 proc. BVP.

Vienintelė galimybė padidinti biudžetinį mokslo ir studijų finansavimą susidarydavo tik kai, šalyje didėjant vidutiniam atlyginimui, dėstytojų ir mokslininkų atlyginimai pasidarydavo nepadoriai maži. Tada dar šiek tiek veikusioms mokslininkų organizacijoms (Lietuvos mokslininkų sąjungai, Lie-

1 pav. Finansavimas mokslui ir studijoms (1994–2016)

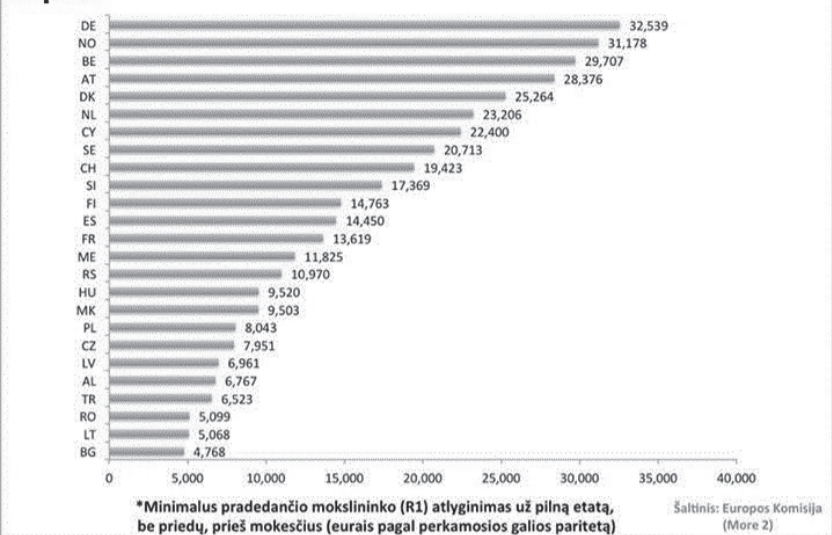
tuvos mokslo tarybai, Universitetų rektorių ar Mokslo institutų direktorių konferencijoms) pavykdavo argumentuoti įtikinti valdžią būtinybe didinti mokslininkų atlyginimus, kartu ir mokslo bei studijų finansavimą.

Paskutinis toks atvejis buvo 2007–2008 m. Tada pavyko ne tik padidinti atlyginimus, stabilizuoti mokslo ir studijų biudžetinio finansavimo santykinį mažėjimą, bet ir išsireikalauti, kad Vyriausybė priimtų „Mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokesčio didinimo 2009–2011 metų programą“ (LRV 2008 m. gegužės 28 d. nutarimas Nr. 509). Šioje programoje pateikta situacijos analizė ir numatyta, kad „įgyvendinus šią programą, mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokesčio padidės vidutiniškai 70 proc.“, palyginti su jų darbo užmokesčiu, gautu 2008 metais“.

Tačiau, prasidėjus sunkmečiui, ši programa buvo pamiršta visiems laikams. **Visiškai sužlugdžius mokslininkų pilietinę visuomenę**, nebeliko net kam apie ją priminti. Todėl vietoj atlyginimų didinimo, jie tik sumažėjo. Pavyzdžiui, Vytauto Didžiojo universiteto (kuris skelbia išsamiausias ir vaizdžiausias ataskaitas) akademinio personalo vidutiniai nominalūs atlyginimai nuo 2008 m. iki 2010 m. sumažėjo apie 40 proc. Šiuo metu vidutiniai atlyginimai yra apie 40 proc. mažesni negu 2008 m. **Vietoje didėjimo 70 proc. – mažėjimas 40 proc.!**

Ypač didelis smūgis mokslui ir studijoms buvo suduotas 2010 m., kai, prisidengus konkursinio ir programinio finansavimo „įgyvendinimu“, **mokslo institutų finansavimas buvo sumažintas 30 proc.**, nors tokį finansavimą jau nuo 1993 m. neblogoi vykdė LVMSF. Tik jam buvo skiriama mažai asignavimų ir pritaikomi griežti ministerijų apribojimai. Pastaraisiais metais konkursiniu finansavimu, praėję biurokratinės džiunglės, pasinaudoja tik keliolika procentų dėstytojų

2 pav. Mokslininkų metiniai atlyginimai 2011, EUR (pagal PGP)*

*Minimalus pradedančio mokslininko (R1) atlyginimas už pilną etatą, be priedų, prieš mokesčius (eurais pagal perkamosios galios paritetą). Šaltinis: Europos Komisija (More 2)

ir tyrėjų. Finansavimą laimi tik vienas iš septynių ar dešimties pateikusiųjų paraiškas, nors paraiškas teikia tik kas trečias ar kas penktas potencialus finansavimo gavėjas.

Sumažinus BVP dalį, skiriamą iš biudžeto mokslui ir studijoms nuo buvusio 1,24 proc., per pastarųjų 15 metų mokslas ir studijos **nebegavo apie 2 mlrd. eurų**. Jeigu būtų buvę laikomasi Mokslo ir švietimo ilgalaikio finansavimo įstatymo nuostatų, mokslas ir studijos nuo 2001 m. būtų gavę papildomai 4,5 mlrd. eurų daugiau. To net iš dalies nekompensuoja ES fondų ir savo lėšomis studijuojančiųjų studentų lėšos.

Kad valstybė yra pajėgi tai užtikrinti, rodo ir rasti papildomi 1,3 proc. nuo BVP krašto apsaugai. Jeigu būtų buvęs bent jau išlaikytas 1998 m. BVP procentas mokslui ir studijoms, **dėstytojų ir tyrėjų atlyginimai būtų 2 kartus didesni** negu dabar, tyrimų ir studijų materialinis aprūpinimas būtų nepalyginamai geresnis, o užtikrinus įstatymu ir daugkartiniais susitarimais pradžėdėtą finansavimo augimą būtų vykusis ir mokslo bei studijų sistemos kokybinė plėtra. Nebūtume taip beviltiškai atsilikę net nuo Estijos.

Kaip rodo dr. Ainiaus Lašo analizė (žr. 2 pav.), net pagal perkamosios galios paritetą Lietuvos mokslininkų atlyginimai siekia tik apie 30 proc. Europos Sąjungos vidurkio. Net Latvijoje ir Lenkijoje jie atitinkamai apie 37 ir 59 proc. didesni, nors Lietuvos BVP

vienam gyventojui pagal perkamosios galios paritetą siekia apie 75 proc. ES vidurkio ir yra didesnis negu Latvijoje ir Lenkijoje. Nominalūs, išreikšti eurais, Lietuvoje mokslininkų atlyginimai siekia apie 20 proc. ES vidurkio, nors Lietuvoje sukuriama nominalus (eurais) BVP vienam gyventojui siekia 45 proc., o Vilniaus apskrityje – 66 proc. ES vidurkio.

Ekonomisto G. Nausėdos vertinimu, Lietuvoje į vidurinę klasę gali pretenduoti žmonės, „kai šeimos nariui tenka bent daugiau nei 1,5 tūkst. eurų, atskaičius mokesčius“. Bet tai – 3 jauno mokslų daktaro arba 2 Lietuvos profesoriaus atlyginimai vienam šeimos nariui! Dviejų profesorių šeima be vaikų – tai dar ne vidurinė klasė. Aišku, kodėl Lietuvoje beveik nebūna konkurencijos į skelbiamas dėstytojų ir mokslininkų etatų vietas. Vakarų pasaulyje būna dešimtys ar net per šimtą pretendentų į vieną nuolatinių vietą.

Tiesa, Lietuvoje su mokslininku ar dėstytoju sudaroma tik terminuota 5 metų darbo sutartis, kaip su laikinuoju (sezoniniu) darbuotoju, kol, pasiekęs aukščiausią savo karjeros laiptelį, jame neišdirba 10 metų. Žinoma, jeigu per tą laiką nepakeičiamas reglamentavimas, kaip atsitiko 2000 m. ir 2009 m., nes tokiu atveju kadencijas tenka pradėti skaičiuoti iš naujo. Nereti atvejai, kai „laikinaisiais“ mokslininkai ir dėstytojai išlieka iki pat išėjimo į pensiją. (Tęsinys – kitame numeryje)

Lietuvoje lankysis Nobelio premijos laureatas

Milda Gaulienė

Kovo 14–17 d. Nacionaliniame fizinių ir technologijos mokslų centre vyks 60-oji tarptautinė fizikos ir gamtos mokslų studentų konferencija „Atvirieji skaitymai“ (Open Readings 2017). Šiame konferencijoje svečiuosis per 350 jaunųjų mokslininkų iš daugiau nei 20 šalių. Dalyvaus devyni kviestiniai užsienio pranešėjai, tarp kurių bus ir 2016 m. Nobelio laureatas chemikas Ben Feringa. Jis specializuojasi molekulinės nanotechnologijos srityje, turi daugiau nei 30 patentų, yra paskelbęs per 750 mokslinių straipsnių ir vadovavęs daugiau nei 100 doktorantų.

Taip pat didžiuojamės sulauksiantys vieno iš 50 geriausių mokslininkų pasaulyje Michael Grätzel, kuris neseniai buvo apdovanotas Millennium Technology pri-

zu. Konferencijoje dalyvaus ir Ročesterio universiteto Optikos instituto direktorius, FTMC Tarptautinės patarėjų tarybos narys, THz mokslo ir technologijų lyderis prof. Xi-Cheng Zhang. Kviestinius pranešimus skaitys mokslininkai iš Vokietijos, Didžiosios Britanijos, Jungtinių Amerikos Valstijų ir Italijos.

„Open Readings 2017“ – tarptautinė platforma, kur studentai ir jaunieji mokslininkai iš viso pasaulio pristato savo tyrimų rezultatus fizikos ir gamtos mokslų srityse. Ši konferencija – puiki proga magistro ir doktorantūros studijų studentams pristatyti savo darbus didesnei auditorijai. „Open Readings 2017“ organizuoja Vilniaus universiteto Fizikos fakulteto Studentų mokslinė draugija. Išsamesnė informacija: <http://www.openreadings.eu/>. Autorė yra Strateginės komunikacijos bendrovės „OMConsulting“ projektų vadovė.

TEŠTINIŲ STUDIJŲ INSTITUTAS – SIEKIANTIEMS TOBULĖTI

Veiklos 25-mečio slenkstį peržengus

Iškilmingoje Šiaulių universiteto diplomų įteikimo šventėje. Tęstinių studijų instituto absolventai ir juos sveikinantys asmenys: Šiaulių universiteto studijų prorektorius prof. Remigijus Bubnys (antras iš dešinės), Seimo narys Arūnas Gumuliauskas (penktas iš dešinės), Šiaulių universiteto Tęstinių studijų instituto direktorė dr. Lidija Ušėckienė (septinta iš dešinės).

Irena Statkutė

Mokyti visą gyvenimą – šie žodžiai Šiaulių universiteto Tęstinių studijų institutui (TSI) nėra tik garsus ir visiems gerai žinomas posakis. Tai – visa instituto veiklos esmė: jau dvidešimt metų Šiaurės Lietuvos regione veiklą vykdanči mokslų įstaiga padeda kiekvienam, siekiančiam tobulėti, papildyti ar atnaujinti savo žinių bagažą, įgyti naujų kompetencijų, pakeisti profesiją.

Šiaulių universiteto Tęstinių studijų institutas veikia Šiaurės Lietuvos regione daugiau nei ketvirtį amžiaus. Ši institucija sudaro galimybes šio krašto žmonėms, turintiems aukštojo mokslo diplomus, įgyti papildomą kvalifikaciją, ją tobulinti. Institutas yra Europos universitetų tęstinio ugdymo tinklo (EUCEN) narys. Kaip universitetinė institucija, jis yra aktyvus LUTSIA (Lietuvos universitetų tęstinių studijų asociacijos) narys. Tęstinių studijų institutas, kaip kvalifikacijos tobulinimo įstaiga, akredituotas penkeriems metams. Tai tam tikras kokybės ženklas institucijai ir jos vykdomai veiklai. 2016 m. vykusioje tarptautinėje Šiaulių universiteto akreditacijoje universiteto veikla buvo įvertinta teigiamai, jis akredituotas šešeriems metams. Ekspertai labai gerai įvertino mokymosi visą gyvenimą sritį, kurią universitete aktyviausiai plėtoja Tęstinių studijų institutas.

Šiandien asmens profesinis augimas yra siejamas su mokymusi visą gyvenimą, kuris pastaruoju metu pasaulyje yra įsiliejęs į

darbo rinką, sėkmingos adaptacijos garantas, be jo neįsivaizduojamas gyvenimas postmodernioje visuomenėje. Tad, jeigu anksčiau frazė „mokyti visą gyvenimą“ buvo labiau filosofinė, tai dabar – tikrovė. Globalios kaitos sąlygomis nuolat kinta ne tik mus supanti aplinka, bet ir žmogus, jo asmeniniai ir profesiniai poreikiai, ateities siekiai, todėl jis ima domėtis, kaip, taupant lėšas ir laiką, galima imtis spręsti savo profesinės karjeros situaciją ir taip prisidėti prie gimtojo krašto gerovės.

Mokslo ir studijų institucijoms kyla poreikis lanksčiai reaguoti į permainas, remiantis europiniais ir šalies dokumentais bei patirtimi užtikrinti realizuojamų paslaugų kokybę. „Turime į pokyčius reaguoti nedelsdami, tokia mūsų instituto paskirtis – žmonės turi rasti čia tai, ko jiems tuomet labiausiai reikia. Štai iki šiol daugeliui suaugusiųjų, ypač vyresnių žmonių, išlieka aktualu mokėti užsienio kalbų, todėl rengiame įvairius kursus, įgyvendiname projektus, kuriuose dalyvauja įvairių įmonių darbuotojai, pavieniai asmenys. Taigi, reaguojame į tai, ko žmonėms reikia, stengiamės padėti jiems neprarasti kvalifikacijos, įgyti naujų kompetencijų ir sėkmingai dirbti ar grįžti į darbo rinką“, – sakė šio instituto direktorė L. Ušėckienė.

Mokymosi visą gyvenimą paslaugų spektras institute – platus: perkvalifikavimo studijos, kvalifikacijos tobulinimas, įvairaus lygmens projektų rengimas ir įgyvendinimas, šviečiamoji veikla, konsultavimas. Jos vykdomos moderniai įrengtose auditori-

Projekto IDEAL dalyviai

jose, studentams ir klausytojams suteikta prieiga prie skaitykloje esančių išteklių. Visi, besimokantys Institute, gali naudotis šiuolaikine Šiaulių universiteto biblioteka, kurioje sukaupti solidūs fondai, yra prieiga prie įvairių duomenų bazių. Institutas aktyviai dalyvauja ir mokslinėje veikloje: tiria tęstinio mokymosi tendencijas, asmenybės socializacijos procesus, skleidžia mokslo žinias Lietuvos, tarptautiniuose leidiniuose, mokslinėse konferencijose.

Pastaraisiais metais Instituto dėmesio centre – papildomos kvalifikacijos suteikimas siekiantiems ar pradėjusiems dirbti pedagoginį darbą žmonėms, kadangi yra akivaizdus įvairių dalykų mokytojų, ikimokyklinių įstaigų, pradinio ugdymo pedagogų poreikis. Tad Institute ypač populiarios suteikiančios pedagogo profesinę kvalifikaciją bei neformaliosios studijos, kuriose parengta nemažas būrys specialistų. Dalies jų studijos buvo remiamos iš „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtros“ projekto, kurį institutas vykdė kartu su Ugdymo plėtotės centru. Be to, pedagogams kiekvienais metais čia siūloma dešimtys naujų tobulinimosi programų.

Institute mokytis, tobulinti savo kvalifikaciją pasirinktu būdu gali ir kitų sričių specialistai: medikai, įmonių darbuotojai, valstybės tarnautojai, sporto treneriai, socialiniai darbuotojai ir kt. Jiems rengiami kursai, seminarai, švietėjiški renginiai. Jūs lanko ir aukštojo išsilavinimo neturintys įvairaus amžiaus žmonės, siekiantys realizuoti savo profesinės veiklos bei saviraiškos poreikius: senjorai, ieškantys darbo asmenys ir kt. Didžiausias šių paslaugų privalumas – mokymosi priartinimas prie namų aplinkos, renginių organizavimas dalyviams patogiu

laiku, kadangi neretam suaugusiam žmogui, turinčiam šeimą ir daugybę įsipareigojimų, sudėtinga metams, pusmečiui, keletui mėnesių ar net dienų išvykti iš gyvenamosios vietos, profesinės aplinkos.

Perkvalifikavimo, modulinėse studijose, kvalifikacijos tobulinimo renginiuose paskaitas skaito ne tik Šiaulių universiteto, plėtojančio pedagogų rengimo tradicijas jau septynis dešimtmečius, bet ir kitų šalies aukštųjų mokyklų dėstytojai, savo srities profesionalai pedagogai praktikai, atvykstantys kitų šalių lektoriai.

Institutas atlieka neformaliojo ir savaiminio mokymosi būdu įgytų kompetencijų vertinimą ir pripažinimą, kadangi rinkos sąlygomis Lietuvoje, kaip ir visoje Europoje, tampa aktualu įrodyti darbdaviui savo kompetencijas, įgytas profesinėje veikloje, tobulinant kvalifikaciją, dalyvaujant įvairių organizacijų ir grupių savanoriškoje veikloje, mokantis neformaliojo švietimo institucijose ir savarankiškai. Tokia paslauga suteikia žmonėms galimybę sutrumpinti studijų laiką universitete, ypač tai aktualu stojantiems į magistrantūros studijas. Patirties šioje srityje Institutas sėmėsi dalyvaudamas tarptautiniuose ir šalies projektuose: ESF struktūrinių fondų remtame „Neformaliojo ir savaiminio mokymosi vertinimas ir pripažinimas universitetinėse studijose“, taip pat Leonardo da Vinčio programos projekte IDEAL (Neformalaus ir savaiminio mokymosi vertinimas ir pripažinimas), kurio partneriai buvo Prancūzijos, Belgijos, Portugalijos ir Italijos universitetai. Minėtų projektų metu parengta neformaliojo būdu įgytų kompetencijų vertinimo metodika, atliktos pirmosios vertinimo ir pripažinimo procedūros. ■

Meno terapijos seminaro akimirka. Tomo Andrijausko ir Zenono Ripinskio nuotr.

Dalyvaudamas partnerių projekte IDEAL (Socrates/GRUNDTWIG programoje), Tęstinių studijų institutas suorganizavo tarptautinę konferenciją Vilniuje

SEMIOTIKOS MOKSLAS PASAULYJE

Prof. dr. Karolis Rimtautas Kašponis

Pabaiga. Pradžia – Nr. 4 (581)

Tarptautinės semiotikos studijų asociacijos kongresas

Dabartinį semiotikos mokslo vaizdą pasaulyje galime susidaryti, išanalizavę Tarptautinės semiotikos studijų asociacijos 11-ojo pasaulio kongreso „Globalioji semiotika: tiltas tarp skirtingų civilizacijų“, vykusio 2012 m. spalio mėnesį Nankine (Kinijoje), medžiagą. Čia pranešimus skaitė 400 mokslininkų iš viso pasaulio. Kongresas vyko mišriame Nankino pedagoginiame universitete. Vadovavo Užsienio kalbų ir kultūros mokyklos dekanas prof. Čang Jie (*Zhang Jie*) ir Tarptautinės semiotikos studijų asociacijos prezidentas, A. J. Greimo mokinys prof. Ero Tarastis (*Eero Tarasti*).

Plenariniuose posėdžiuose kongreso dalyviai klausė teorinių pranešimų bendrais semiotikos klausimais: „Semiotika kaip tarpkultūrinė metakalba“ (E. Tarastis, Helsinkio universitetas), „Pažinimo semiotikos studijos Kinijoje“ (Hu Čuanglinas (*H. Zhuanglin*), Pekino universitetas), „Semiotikos teorija ir gyvenimo patirtis“ (A. Heno (*Anne Henault*), Paryžius, Sorbona). Sekcijose analizuojamos problemos buvo suskirstytos į šiuos skyrius: a) pažinimas, b) menas, c) literatūra ir lingvistika, d) kultūra, medija, lyginamosios studijos, e) visuomenė, istorija, religija, f) mokslas, semiotikos praktika, g) sritis, h) teisė ir semiotika.

Mūsų, lietuvių, padalinys kongrese priklaušė Sričių skyriui ir vadinosi „Greimas ir semiotika Lietuvoje“. Pranešimus skaitė profesoriai E. Tarastis, D. Kučinskas, K. R. Kašponis, mokslų daktarės: L. Mačianskaitė, D. Satkauskytė, R. Brūzgienė, R. Motiekaitis. Doc. R. Misiukevičius pristatė K. R. Kašponio parengtą ekspoziciją-stendinį pranešimą „Algirdo Greimo vaikystė“ lietuvių ir prancūzų kalbomis. Šią ekspoziciją, kurią sudarė 17 stendų, į Kiniją ir atgal vežė doc. R. Misiukevičius. Jis parengė ir spalvotą leidinį apie parodos kelius, lankstinukus anglų, rusų ir lietuvių kalbomis, parengė ir nuvežė į Kiniją plakatą, kuriame buvo didelė Greimų tilto per Nemuną Prienuose fotografija (2,5–0,5 m) su kongreso idėją atitinkančiu simboliniu šūkiu: „Globalioji semiotika – tiltas tarp skirtingų civilizacijų“. Padalinii vadovavo prof. D. Kučinskas. Kongreso dalyvis, Nankino universiteto dėstytojas, mokslų daktaras, vertėjas Čan Sinvei pareiškė ketinimą išversti į kinų kalbą K. R. Kašponio monografiją „Lietuvių muzikos melodika ir harmonija“ (išleistą rusų kalba), kuria remiantis buvo skaitytas pranešimas kongrese.

Teisė ir semiotika

Teisės klausimai dabar ir anksčiau viso pasaulio visuomenėje turi ypatingą reikšmę. Jie reguliuoja santykius tarp žmonių, gamybos procesą, turtinius ryšius. Teisės klausimai yra labai netolygūs atskirose valstybėse,

atskirose civilizacijose, tačiau mėginama juos sugretinti, rasti lygybę arba atitikmenis. Net ir vienoje valstybėje teisės klausimai sprendžiami labai nevienodai: vienas teismas nubaudžia žmogų 10 metų, o kitas už tą patį nusikaltimą – laisvės atėmimu trejiems metams. Todėl semiotikai – reikšmingumo, prasmingumo, vertės, supratimo mokslui – čia yra tikrai platūs veiklos barai. Skyrius „Teisė ir semiotika“ pasirodė ypač įdomus ir aktualus Lietuvai, kurioje savižudybių ir nusikaltimų skaičiai yra vieni didžiausių Europos Sąjungoje.

Siame skyriuje perskaityti 23 pranešimai, iš kurių apie pusę skaitė Kinijos mokslininkai. Ir suprantama, kad tokioje šalyje kaip Kinija, turinčioje daugiau kaip milijardą žmonių, teisės klausimai yra itin svarbūs. Kinų pranešėjas analizavo temą „Teisėto pasakojimo logika: Greimo semiotinė analizė byloje“. Čia pasiremta Greimo mitologijos tyrimuose pasakos logine mintimi, perkelta į teisminę bylą, kurioje išdėstyti sprendimo atvejai. Kinų mokslininkai kalbėjo apie tapatybės sandarą policijos apklausoje, sociosemiotinės ateities numatymą apklausinėjimo žanro manipuliacijoje. Pranešimų apie teisminių tekstų skaites JAV mokslininkas akcentavo žinių, jėgos, tapatybės svarbą ekspertizėje.

Poskyryje „Teisėto vertimo, perkėlimo ir semiotikos“ problemas analizavo 6 kinų ir vienas prancūzų pranešėjas. Kinų mokslininkai kartojo Greimo pasakojimo logikos esminius dalykus, pateikė ypatingų ženklų kilmę ir formavimą, verčiant tarptautinės teisės elementus, dokumentų vertimo ypatybes ir semiotikos ateities perspektyvą. Prancūzijos mokslininkas išdėstė teisėto teksto variacijas perkėlimo vertime.

Poskyryje „Teisėto terminija, aiškinimu ir semiotika“ dalyvavo Azijos ir Europos mokslininkai. Apie teisėtą semiotiką praktikoje nuo Greimo iki Laturio (*Latour*) kalbėjo Belgijos mokslininkas, apie teisėtus terminus (laikotarpus) kaip ženklus – Honkongo atstovas, apie teisėtą apibrėžimą, kaip priemonę išvengti daugiareikšmiškumų teisės tekste, – Rusijos mokslininkas.

Tarpdisciplininiai tyrimai

Šie tyrimai yra būdingi vokiškai kalbančių šalių semiotikams. Vienas žymiausių semiotikų yra Rolandas Pozneris (*Posner*) iš Berlyno technikos universiteto. Ženklo teorija čia naudojama kaip bazė analizuoti pažinimo, komunikacijos, jausmo dalykus. Tyrimo objektai yra architektūra, muzika, gestai, paveikslai, medija, stilius.

Pateiksime keletą pavyzdžių. Paveikslų suvokimo analizei pagilinti panaudojami išskirtiniai reiškiniai, medijos studijos, meno istorija ir semiotika. Gestų analizei naudojama lingvistika, psichologija ir semiotika. Medicininiam gydymui organizuoti naudojama socialinė psichiatrija, biologija ir semiotika.

Didelis dėmesys skiriamas didmiesčio studijoms, kuriose panaudojama architektūros teorija, dizaino praktika, miesto planavimas ir semiotika. Kulinarijos studijoms pagilinti naudojamos maisto pramonės, viešbučių veiklos, turizmo ir semiotikos studijos. Turizmui tai suteikia didelį pirmumą, todėl Vokietijoje ji yra pilna nešanti organizacija. Didelis dėmesys skiriamas futbolui.

A. J. Greimui skirtą renginio Šiauliuose dalyviai

Socialinė semiotika

Visuomeninio gyvenimo arba socialinės semiotikos padalinys buvo priskirtas „Visuomenės, istorijos ir religijos skyriui“. Kongrese jam buvo skirti 23 pranešimai, iš kurių 7 skaitė Kinijos mokslininkai. Minėtini: Kinijos mokslininko pranešimas „Daugiasemiotinė kinų popieriaus ilgo kelio analizė“, JAV mokslininko darbas „Socialinis įvykis: cigarečių rūkymas Amerikoje kaip studijų būtinybė. Ši tema labai aktuali visame pasaulyje, kadangi rūkymas nusinėša milijonus gyvybių ir mažina žmogaus darbingumą.

Perspektyvi tema buvo Kinijos mokslininko tyrimas „Chemijos mokslo rašyba: socialinė semiotikos ateitis“. Naujumu pasižymėjo Italijos mokslininko darbas „Italų kurčiųjų literatūra: naujos perspektyvos“. Kinijos mokslininkas pateikė nelauktą darbą – kaip gyvulio kultūrinį modelį pritaikyti leksinei ir gramatinei struktūrai. Singapūro mokslininkas pateikė darbą „Jausmų pavaizdavimas vaizdiniuose paveikluose“.

Laiko ir erdvės modeliavimo supratimas

Šis padalinys priskirtas Pažinimo skyriui. Jame perskaityta 15 pranešimų, kuriuos daugiausia parengė Europos mokslininkai. Vien iš Latvijos dalyvavo trys pranešėjai. Pranešimų temos: „Apie naują ryšių komplekso priemonių supratimą miesto judrumui ir energijai“ (Šveicarija), „Laiko ir erdvės modeliavimo supratimas“ (Latvija), „Laiko ir erdvės modelis nematerialiu ir semiotikos atžvilgiu“ (Olandija), „Laiko erdvinis parodymas grafiniame pasakojime (Brazilija), „Plaukiojimas per permatomą erdvę ir polichrominį (daugiaspalvį) laiką“ (JAV), „Laiko ir erdvės kintamumas kryžminės kultūros metaforizacijoje (perkėlime): kilmės lygio vaidmuo“ (Prancūzija), „Erdvės semiotikos modelio metodologinis suliejimas“ (Švedija).

Pabaigos mintys

Semiotikos mokslas pastaraisiais metais intensyviai plėtojamas Azijos šalyse. Pavyzdžiui, Sichuano universiteto Semiotikos ir medijos studijų institutas, įkurtas 2008 m., tyrinėja daugiau negu dvidešimt sričių. Čia yra poezijos, fantazijos, etikos, giminės, industrijos, kultūros, socialinės etnologijos, meno ir literatūros, vertimo semiotika. Institutas leidžia pusmetinį ir mėnesinį

semiotikos žurnalus. Kinija savo tyrimų nuodugnumu, apimtimi ir skaičiumi yra iškilusi į aukštą vietą pasaulyje ir jau lenkia daugelį šalių. Tai matyti iš šios šalies mokslo vadovybės požiūrio, sudaromų sąlygų ir skirtos dėmesio.

JAV ir Lotynų Amerikoje semiotikos mokslas vystomas nuosekliai. Amerikoje paplitusios semiotikos kryptys, kurias atskleidžia tokios temos: „Globalioji semiotika – modernaus pasaulio link“, „Pirso evoliucijos perspektyva“, „Komunikologija ir Amerikos semiotika: naujų tyrimų mintis. Lotynų Amerikoje atskleidžiamos semiotinės problemos, būdingos tų šalių specifikai, pavyzdžiui: „Lotynų Amerikos semiotika: nuo teorijos į praktiką“, „Lotynų Amerikos teoriniai pavyzdžiai“, „Čilės semiotikos kontūrai“, „Naujos kryptys Lotynų Amerikos semiotikoje“. Analizuojant problemas Argentinoje ir Venesueloje, buvo atliktas tyrimas „Pagrindas ir ribos apie antropologinę semiotiką Lotynų Amerikoje“.

Vystantis semiotikai Europos šalyse, įtaką darė Prancūzijos ir Vokietijos mokslo mokyklos ir Europos radikalioji ideologija. Čia susikūrė pasauliniu mastu reikšminga Paryžiaus arba Greimo semiotikos mokykla. Vokietijoje iškilo tarpdisciplininės tyrimo grupės, kurioms būdingi kasdienio gyvenimo analizės faktai. Pažymėtinas ir Lotmano įnašas į semiotikos mokslą. Tarptautinio semiotikos instituto Imatroje iniciatyva 2003 m. buvo pradėta steigti Suomijoje tarpuniversitetinį semiotikos studijų tinklą bei sistemą. Tai parėmė Europos socialinis fondas ir Pietų Suomijos valdžia.

Ši sistema yra tarptautinė naujovė ir atveria kelią vystyti tarpdisciplininį mokslą bei semiotikos tiriamuosius darbus. Suomijos universitetų semiotikos studijų sistema jungia dvylika universitetų. Lietuvoje yra Vilniaus universiteto A. J. Greimo semiotikos ir literatūros teorijos centras ir Kauno technologijos universiteto Tarptautinis semiotikos institutas. Semiotikos problemomis domisi ir kitos aukštosios mokyklos. Susidaro reali galimybė įkurti Lietuvos tarpuniversitetinį semiotikos studijų tinklą bei sistemą ir Lietuvos semiotikos studijų asociaciją. *Autorius yra Lietuvos muzikos ir teatro akademijos atsistatydinęs profesorius, Lietuvos mokslininkų sąjungos Tarpdisciplininės muzikologijos grupės pirmininkas*

Penki pasiūlymai dėl Europos Sąjungos ateities: nieko nedaryti nebeįmanoma

Jonas Urbanavičius

Europos Komisijos pirmininkas Jean-Claude'as Junckeris pirmąją pavasario dieną pristatė penkis galimus Europos Sąjungos ateities scenarijus. Tikimasi, kad iki šių metų pabaigos bus apsispręsta dėl tolesnės ES raidos ir taip padės septintą dešimtmetį tuoj pradėsiančiam „milžinui ant molinių kojų“ įgauti veržlumo ir lankstumo.

Šie ateities scenarijai pristatyti naujų Europai ir visam pasauliui kylančių iššūkių kontekste: mažėjantis gimstamumas, didėjanti socialinė nelygybė, klimato kaita, dirbtinio intelekto pagrindu kuriamų technologijų, produktų ir paslaugų (pvz., bepiločių automobilių) plėtra, grėsmės iš išorės ir ES besitraukiančios šalys. Tiesa, Europos integracija po Antrojo pasaulinio karo įgudavo naują pagreitį būtent įvairių krizių – politinių, ekonominių – akivaizdoje. Šįkart Jungtinės Karalystės sprendimas pasitraukti iš ES valstybių bloko tik paspartino labai ilgai lauktą pasiūlymų dėl tolesnės ES

raidos pateikimą. Tai pripažįsta ir pats Europos Komisijos pirmininkas. Tikriausiai nė vienas iš šių penkių pasiūlymų greičiausiai nebus įgyvendintas paraidžiui – Europos Komisijos dokumentas tėra gairės tolesniems debatams valstybėse ir tarp piliečių.

Nuo „savaiminės“ integracijos iki „dviejų greičių“ Europos

Pagal pirmąjį pasiūlymą ES turėtų gyvuoti toliau tarsi nieko nebuvę iki šiol, o integracija ateitų pati savaime, žingsnelis po žingsnelio. Tačiau jau vien tai, kad atsirado penki pasiūlymai dėl ES ateities, rodo, kad pirmasis variantas (nieko nedaryti) nėra tinkamas.

Antrasis variantas – atgal į laisvą rinką – iš esmės reiškia dabartinės ES pabaigą ir laisvos prekybos erdvės jos pagrindu išikūrimą. Žinoma, šis scenarijus – visų euroskeptikų (ir Rusijos) svajonių išsipildymas. Europos Komisijos manymu, tai mažiausiai priimtinas scenarijus, todėl ir jo padariniai piešiami juodžiausiomis spalvomis, kartais pateikiant net absurdiškus pavyzdžius. Lietuvai ištis šis scenarijus mažiausiai priimtinas, nes mes savo narystę matome ne tik (ir ne tiek) kaip bendrą rinką (kuri, beje, šiame scenarijuje apibrėžiama tik laisvu prekių judėjimu, nuošaly paliekant laisvą asmenų judėjimą), bet ir kaip saugumo – ekonominio, energetinio, karinio – garantiją.

Trečiasis variantas – dviejų greičių Europa – prieš maždaug dešimtmetį buvęs gana

populiarus ES plėtros scenarijus. Pagal jį, valstybės galėtų pasirinkti, kuriais narystės privalumais norėtų naudotis labiau, o kuriais mažiau ir tarsi susidaryti savo „ES krepšelį“. Taip vienos valstybės galėtų labiau integruotis vidaus rinkos, kitos – pinigų politikos, trečios, pavyzdžiui, karinio bendradarbiavimo srityje. Teoriškai toks modelis Lietuvai nebūtų pats blogiausias, jei valstybių dalyvavimas šiuose bendradarbiaujančiųjų ratuose priklausytų tik nuo pačių norinčiųjų, o ne nuo kitų valstybių sutikimo.

Vienas senosios „dviejų greičių Europos“ idėjos trūkumų ir buvo tas, kad glaudesnis bendradarbiavimas skirstė ES nares į „pirmarūšes“ ir „antrarūšes“. Vis tik panašu, kad ir šis scenarijus nėra realus – pirmiausia dėl su sprendimų priėmimo procesu susijusių sunkumų. Jau dabar ES sprendimų priėmimo procedūra sunkiai suprantamos net politikos mokslų studentams. Jei atsirastų skirtingi integracijos „klubai“, jos taptų dar neaiškesnės ir neskaidresnės, taip neišsprendžiant pagrindinių dabartinės ES problemų.

Konfederacijos link

Ketvirtasis scenarijus reikštų posūkį konfederacijos link, kai dalyje politikos sričių sprendimų galia būtų atiduota Briuseliui, o dalyje – sugrąžinta valstybėms. Ir dabar egzistuoja panaši tvarka, tačiau pagal naująjį scenarijų nebeliktų vadinamosios „pasidalintos kompetencijos“, kai Briuselis ir valstybės varžosi tarpusavyje dėl to, kas turi pirmenybę priimti sprendimus. Šio

scenarijus perspektyvumą temdo tai, kad, kaip pripažįsta ir pati Europos Komisija, bus labai sunku apsispręsti, kurias galias perleisti Briuseliui, o kurias – grąžinti valstybėms. Blogiausiu atveju (valstybėms niekaip nesusitariant) šis scenarijus gali reikšti žingsnį dezintegracijos link.

Paskutinis – penktasis – scenarijus siūlo gilesnę ES integraciją daugelyje sričių. Jeigu antrasis scenarijus – euroskeptikų, tai šis – federalistų svajonių išsipildymas, įgyvendinant vieną iš pačios Europos integracijos tikslų – „siekti vis glaudesnės Europos tautų sąjungos“, kaip buvo numatyta dar Europos integracijos pradžioje. Europos Komisija, žinoma, suinteresuota šio scenarijus sėkme, tačiau kartu pripažįsta, kad gali kilti problemų dėl kai kurių valstybių nenoro dar daugiau galių perleisti Briuseliui.

Nė vienas iš pasiūlytųjų scenarijų nėra tobulas. Vis tik, atmetus abu kraštutinius (dezintegraciją ir ypač glaudžią integraciją) ir scenarijus, keliančius problemų (dabartinį, nuo kurio bėgame, ir „dviejų greičių Europą“, kurios būtų neįmanoma suvaldyti), lieka bene vienintelis kelias – labai atidžiai peržiūrėti, kokius klausimus geriau paliktume spręsti ES, o kokių klausimų sprendimą norime susigrąžinti į savo valstybes. Svarbu, kad šių klausimų sprendimas neliktų tik valstybių parlamentuose ir vyriausybėse, o persikeltų ir į akademinę bendruomenę bei pilietinę visuomenę. *Autorių yra Kauno technologijos universiteto Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakulteto bei Europos instituto lektorius*

LIETUVIŲ ETNOGRAFINĖS ŽEMĖS

SUVALKŲ TRIKAMPIS

Liudvikas Narcizas Rasimas

Lietuviška sala Lenkijoje, esanti tarp trijų miestų – Suvalkų, Seinų ir Punsko, kurios 1939 m. kurį laiką nebuvo užėmę nei vokiečiai, nei rusai. Šiandien „Suvalkų koridoriumi“ pavadinta 103 km juosta, jungianti NATO ir ES šalis, aptarinėjama aukščiausio rango politikų bei kariškių ir įvardijama, kaip galimo konflikto tarp Rytų ir Vakarų vieta, kaip grėsmė visam regionui ir Europai. O tvarkytis siūloma mums patiems. Argi tas koridorius atsirado dėl mūsų kaltės?

Dar 2014 m. gegužės 23 d. Atkuriamojo Seimo nuo Klaipėdos deputatai raštu kreipėsi į JAV prezidentą Baraką Obamą, o atskirais laiškais ir į tuometinį Jungtinės Karalystės Ministrą pirmininką bei Prancūzijos Prezidentą. Šie laiškus gavo. Pacituosiu vieną laišką: „Kaip žinia, šalys nugalėtojos Antrajame pasauliniame kare Šiaurinė Prūsija, kurios nemažą gyventojų dalį sudarė lietuviai, administruoti perdavė Rusijai, iki su Vokietija bus pasirašyta Taikos sutartis. Lietuvos valstybė, kuri pati tada buvo Rusijos okupuota, niekaip negalėjo apginti savo gentainių ar dalyvauti savo kaimynystėje esančio vokiško ir baltiško krašto esminį etninį pakeitimą rusais.“

Sovietų Sąjungos oficialioji pozicija skelbė, kad „Kenigsbergo sritis buvo perduoda

SSRS siekiant visiems laikams užkirsti galią iš to krašto kilti bet kokiems kariniams konfliktams Europoje“. Šiandieninė padėtis yra visiškai priešinga toms intencijoms, nes šis kraštas pavojingai apginkluotas ir toliau ginkluojamas puolamaisiais ginklais. Šiandien Rusija, be jokių skrupulų, laužo tarptautines sutartis ir įsipareigojimus, o ilgalaikiu tikslu nurodo siekį atstatyti buvusios carinės Rusijos imperijos ribas.

Manome, kad šiaurinės Prūsijos administravimo klausimas ir Taikos konferencijos sušaukimas per ilgai užsigulėjo valstybių-nugalėtojų diplomatinėse lentynose ir tolimas atidėliojimas gali turėti katastrofiškų padarinių. Esame realistai ir suprantame, kad krašto etninė sudėtis liks ta, kurią suformavo sovietinis genocidas, nes buvusių jo gyventojų neliko, bet šalys nugalėtojos nedelsdamos gali Taikos konferencijoje nustatyti tokius administravimo principus, kurie neleis Šiaurės Prūsijos paversti karinio bauginimo ar konflikto židiniu.

Kad vokiečiai nenustebtų, kartu su dovanuojama knyga apie „vilko vaikus“ Lietuvoje, panašaus turinio laiškus perdavėme daugumai Vokietijos parlamentarų. Laišką gavo ir Amerikos lietuviai. Matyt, visi tikėjo gera Kremliaus valia ir nieko nedarė. Vakar pasaulis sužinojo, kad iš Šiaurės Prūsijos rusų raketos, galinčios nešti ir branduolines galvutes, jau nutaikytas į Europos miestus.

Tad ar Lietuva kalta, kad Šiaurės Prūsija buvo perduota administruoti Rusijai? Lietuva neturėjo savo egzilinės vyriausybės Londone ir nebraižė pokario valstybių sienų, kaip kad darė Lenkijos vyriausybė Londone prieš 1943 m. konferenciją Teherane. Dabar formuojama nuomonė, kad Baltijos valstybės pačios kaltos, kad jų negalima apginti.

Ar egzistuočių šiandien Suvalkų koridorius, jeigu Prūsija būtų likusi Prūsija? Ar būtų šiandien Europos miestai pasirinkti rusiškų raketų taikiniais? Atsakymas aiškus. Vakarams nuolaidžiaujant, Šiaurės Prūsija atiteko Stalinui ir liko nebaigtu Europos saugumo architektūros elementu, kuris dabar pasirodė visu gražumu.

Rusijos prezidentas, sveikindamas naująjį JAV prezidentą, viešai padėkojo jam „už ilgus bendro darbo metus“(!). Kalbama, kad su p. Donaldu Trumpu reikės persiderėti dėl saugumo Europoje ir pasaulyje. Taip, tikrai bus tokios derybos, bet esamoje situacijoje ES ir JAV turi išspręsti tai, ko nepadarė savo laiku, o jeigu negali, tai tegul garantuoja Baltijos valstybių saugumą kitomis priemonėmis.

Nesprendžiant Kaliningrado srities klausimo, visos kalbos apie Europos saugumą yra tik plepalai. Manau, kad Lietuva savo išlikimo vardan turi aktyviai formuoti tokią nuomonę, antraip kalbos apie Suvalkų trikampį ar Suvalkų koridorių neturi prasmės.

Paroda apie Pirmąjį pasaulinį karą – Panevėžyje

Rasa Sperskienė

Kovo 6 d. Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešojoje bibliotekoje surengta Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos diena, atidaryta paroda „Pirmojo pasaulinio karo frontuose“. Parodoje eksponuojami Vrublevskių bibliotekoje saugomi Pirmojo pasaulinio karo dalyvių ir karių organizacijų dokumentai, atskleidžiantys lietuvių karinių dalinių steigimą Rusijoje.

Nors Lietuva, kaip valstybė, nedalyvavo Didžiajame kare su sava kariuomene, politika ir nacionaliniais interesais, šiuolaikiniai mokslų metodai leidžia retrospektyviai atkurti karo reikšmę Lietuvos visuomenei. Tai, kaip visuomenę sureikšmina praeities patirtis – šiuo atveju karą, gali daug pasakyti apie jos vertybines orientacijas ir praeities patirčių taikymą dabarčiai.

Paroda veiks iki balandžio 11 d.

Karjeros kūrimas

Interviu su knygos autore

Knygos autorė KTU doc. Vilija Stanišauskienė

Karštingos darbo paieškos gali nemenkai išvarginti. Ypač, jei trūksta žinių ir įgūdžių patraukiam gyvenimo aprašymui (CV) parengti ar pasiruošti pokalbiui dėl darbo. Rasti savo tikrąjį kelią, įgyti reikiamų kompetencijų ir sėkmingai pretenduoti į svajonių darbo vietą, o gal ją ir pačiam susikurti – uždavinys ne iš lengvųjų. Kaip tai padaryti? Nuo šiol visus atsakymus galima rasti vienoje knygoje. Kauno technologijos universiteto Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakulteto Edukologijos katedros docentė Vilija Stanišauskienė pristato knygą „Karjeros kūrimas“. Pasak autorės, jos skaitytojai išmoks geriau pažinti save, perprasti besikeičiančią darbo rinką ir jos poreikius, išsikelti karjeros tikslus ir siekti jų įgyvendinimo.

– **Esate daugelio knygų ir straipsnių**

autorė. Kas jus įkvėpė būtent tokios tematikos knygai?

– Karjeros kūrimo ir ugdymo klausimais domiuosi daugiau kaip 20 metų. Atlieku mokslinius ir taikomuosius tyrimus, stebiu, kaip keičiasi jaunimo požiūris į karjerą, su kokiais iššūkiais susiduriama šių dienų darbo rinkoje. Universitete dėstau „Karjeros kūrimo“ modulį, tad norėjosi pasidalinti esminėmis karjeros teorijomis ir praktikoje patikrintomis jos kūrimo metodikomis.

– **Kokie pagrindiniai šios knygos akcentai?**

– Šio kūrinio tikslas – padėti žmogui susikurti savo karjerą, susipažinti su reikšmingais visuomenės ir darbo pasaulio pokyčiais, pažinti save, atskleisti savo ateities viziją, tikslus, sudaryti karjeros planą ir pasiruošti jį įgyvendinti. Kad ir kokią karjeros sritį pasirinktumė, darbo pasaulyje visiems teks susidurti su iššūkiais, tad reikia jiems ruoštis. Gebėjimas prisitaikyti naujoje darbo vietoje, planuoti laiką ir veiklą, sklandžiai, dalykiškai bendrauti, veikti komandoje – kompetencijos, aktualios tiek inžinieriui, tiek medikui, tiek pedagogui.

– **Kada jaučiama karjeros sėkmė?**

– Kiekvienas žmogus yra unikalus, todėl ir karjeros sėkmę kiekvienas supranta skirtingai. Vienam tai – materialinė gerovė, kitam – galimybė padėti žmonėms, prisidėti prie tobulesnės visuomenės kūrimo, trečiam – patirti iššūkių ar kūrybos džiaugsmą. Tik atradęs savo tikrąjį kelią ir „įsėdęs į savo roges“, gali jaustis laimingas. Svarbu suvokti, kad karjeros pradžia – svajonėse. Iš jų kyla karjeros tikslai ir konkretūs veiksmai, leidžiantys viziją paversti tikrove. Bet vien svajoti neužtenka, būtina tikslingai veikti, išnaudojant kiekvieną pasiūlytą galimybę.

– **Į kokią skaitytojų orientuota ši knyga?**

– Knyga skirta žmonėms, siekiantiems susikurti karjerą, geriausiai atitinkančią jų prigimtį, vertybes, svajones. Karjera – tik

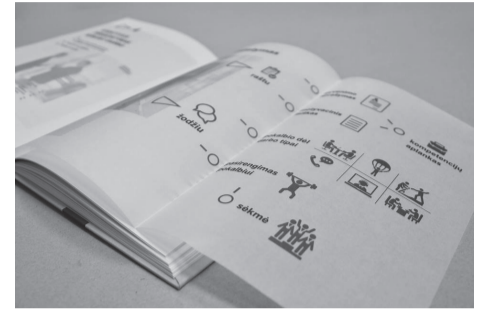
viena iš keleto svarbių gyvenimo sričių: sveikatos, šeimos, santykių, laisvalaikio. Norint būti laimingiems ir jausti pilnatvę, reikia siekti šių sričių balanso. Skaitytojai knygoje ras išsamų scenarijų, kaip gauti darbą, kaip tinkamai parengti reikiamus dokumentus darbo pokalbiui. Ji turėtų būti įdomi ir naudinga įvairių ugdymo įstaigų, darbo biržų specialistams, karjeros konsultantams ir darbo ieškantiems žmonėms. Jaunoji karta retai skaito knygas. Užuot lankę bibliotekas ir knygynus, aktualios informacijos dažniausiai ieško internete, kur ji – labai fragmentiška, nesusisteminta, dažnai prieštaringa arba senstelijusi. Tai knyga, kurioje klasikinės teorijos ir šiuolaikinės metodikos sudaro darnią visumą.

– **Koks yra studentų požiūris į būsimą karjerą, ar jie atsakingai ieško darbo?**

– Yra visokių studentų: ir labai atsakingai planuojančių karjerą, nuosekliai siekiančių tikslų, ir absoliučiai neskiriančių tam dėmesio, gyvenančių šia diena, negalvojančių apie ateitį. Jaunimas keičia požiūrį į gyvenimą ir nesistengia įtilpti į kokius nors rėmus. Jie drąsiai renkasi savanorystės programas, kaupia patirtį dirbdami ar keliaudami po užsienio šalis, nevengia studijuodami daryti pertraukų. Besimokydami jie dirba įvairius darbus, o įgiję diplomą nesistengia įsidarbinti pagal specialybę. Dabar auga laisva, kosmopolitiška karta.

– **Kaip vertinate netradicinius CV?**

– Netradicinės gyvenimo aprašymo formos yra puikus būdas pademonstruoti savo unikalumą, išsiskirti iš kitų kandidatų. Įsivaizduokite, gaunate pluoštą CV, kuriame 120 standartinių, pagal „Europass“ šabloną parengtų gyvenimo aprašymų, ir 10 originaliai sumaketuotų, išskirtinių CV, kuriuos skaitydami lengviau įsivaizduojate žmogų, jo kompetencijas, patirtį ir kitas savybes. Žinoma, gerai parengtas, originalus CV darbo negarantuoja, bet drauge su motyvaciniais

Knyga „Karjeros kūrimas“. KTU nuotr.

laišku yra lyg bilietas į pokalbį dėl darbo.

– **Ar studentai moka parašyti motyvacinį laišką?**

– Kiekvieną semestrą analizuoju šimtus motyvacinį laiškų. Pastebiu, kad prastėja jaunų žmonių raštingumas, jie negeba sklandžiai reikšti minčių, daro gramatinių klaidų. Pasitaiko atvejų, kai kas trečiame laiške randu identiškus sakinius ir net žinau, iš kokio internetinio šaltinio jie nukopijuoti. Motyvaciniame laiške dera lakoniškai, bet tiksliai prisistatyti, pagrįsti, kad esate išskirtinis ir vienintelis tinkamas kandidatas nurodytai darbo vietai užimti. Derėtų atskleisti savo karjeros planus ir lūkesčius bei išreikšti norą susitikti pokalbiui dėl darbo.

– **Ką patartumėte tiems, kurie dar tik ruošiasi ieškoti darbo?**

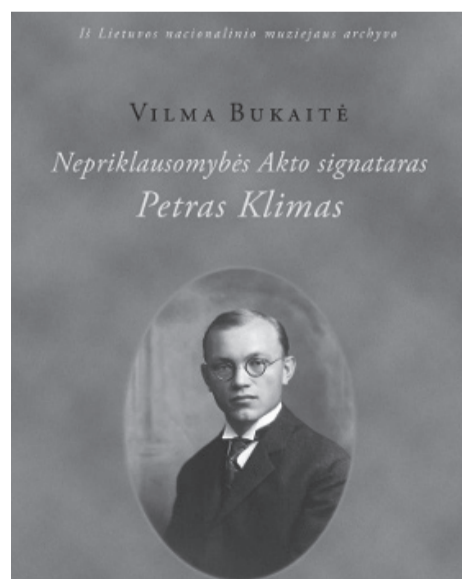
– Patarčiau neskubėti ir nepasiduoti populiarių profesijų madai. Reikėtų įsigilinti į savo gabumus, charakterio savybes, susidėti prioritetus ir, pasirinkus kelis priimtinius veiklos variantus, juos išbandyti. Tam puikiai tinka savanorystė. Dažnai girdžiu studentų abejones ar nusivylimą dėl pasirinktos darbo srities. Karjeros kūrimas – viso gyvenimo procesas, kuriame normalu klysti, taisyti klaidas ir viską pradėti iš naujo. Sparčiai kintančioje darbo rinkoje neįmanoma susikurti tokios karjeros, kokią būtų galima išlaikyti visą gyvenimą. ■

Knyga apie signatarą Petrą Klimą

Neseniai Signatarų namuose įvyko knygos apie Vasario 16-osios Nepriklausomybės Akto signatarą Petrą Klimą sutiktuvės. Dr. Vilmos Bukaitės monografija – pirmoji profesionalaus istoriko studija apie signatarą, kaip politiką, diplomata, šeimos žmogų, kolekcininką, aistringą keliautoją. Knygos autorės nuomone, iš kitų pasirašiusių Vasario 16-osios Aktą P. Klimas išsiskiria tuo, kad buvo vienas jauniausių signatarų, daugybe talentų apdovanotas istorikas, tarptautinės teisės žinovas.

Iš tėvų, pasiturinčių ūkininkų, šeimos P. Klimas (1891–1969) atsinešė pragmatiško, racionalaus darbo įgūdžių. Ankstyvoje jaunystėje pradėjo dalyvauti lietuviškoje kultūrinėje veikloje, rašyti į spaudą ir dėl patikimumo, gebėjimo kantriai ir atkakliai dirbti, redaguoti tekstus, siūlyti idėjas, energingai įrodinėti savo tiesas, tapo įtakingu Lietuvos Tarybos nariu, kruopščiai pagrindęs valstybės pasirinktą sienų sampratą.

Amžininkai P. Klimą apibūdina kaip knygos ir veiksmo žmogų. Šiam valstybi-

Knygos apie Vasario 16-osios Akto signatarą Petrą Klimą viršelis

ninkui buvo labai svarbu veikti, dalyvauti diskusijose, daryti įtaką svarbiems sprendimams. Pirmaisiais Nepriklausomybės metais jis buvo Lietuvos užsienio reikalų viceministras, vėliau įtakingas diplomatas, atstovavęs Lietuvai Italijoje, Prancūzijoje, Belgijoje, Ispanijoje, Portugalijoje ir Liuksemburge. Buvo pripažintas istorikas, laisvalaikį skyręs senosios ir moderniosios valstybingumo raidos tyrinėjimams.

Lietuvos okupacija dramatiškai paveikė jo likimą: Prancūzijoje likęs Lietuvos diplomatinės tarnybos šefo pavaduotojas buvo suimtas nacių, o vėliau – ir sovietų. Grįžęs į Kauną po devynerių lageriuose praleistų metų valstybingumo kūrimo ir įtvirtinimo laiką įamžino atsiminimuose, vildamasis, kad juos galės perskaityti visi norintieji. Tai įvyko Lietuvai atkūrus Nepriklausomybę.

Knyga apie P. Klimą yra aštuntoji Lietuvos nacionalinio muziejaus knyga apie Vasario 16-osios Akto signatarus. Parengta pagal Lietuvos nacionalinio muziejaus pranešimą

Signatarų namai Vilniuje

„Mokslo Lietuvos“ informacija autoriams ir komunikacijos tarnyboms

Lietuvos mokslininkų laikraštis „Mokslo Lietuva“ įsteigtas prasidėjus Atgimimui, 1989 m. vasarą. Spausdinamas du kartus per mėnesį. Laikraštis taip pat turi savo internetinę svetainę, kurios turinys atnaujinamas kasdien. Svetainėje gali būti skelbiama daug daugiau medžiagos (pvz., tekstai su spalvotomis nuotraukomis), nei telpa į dvylika laikraščio puslapių.

Laikraštis „Mokslo Lietuva“ (tiek popierinis, tiek jo el. versija) platinamas visuose Lietuvos universitetuose ir mokslo centruose, jį gauna beveik visos didesnės Lietuvos bibliotekos, kai kurios NVO, mokymo institucijos ir pan.

Svarbiausi laikraščio „Mokslo Lietuva“ uždaviniai: **telkti akademinę bendruomenę, supažindinti plačiąją visuomenę su mokslo naujienomis, plėtoti mokslo populiarinimo veiklą, skatinti pažintinį ir pilietinį aktyvumą.**

„Mokslo Lietuva“ spausdina akademinės bendruomenės diskusijų medžiagą, straipsnius apie mokslo renginius, rašo apie naujus leidinius, ypač apie asmenybes, kurių dėka Lietuva matoma mokslo pasaulyje, kurie prisideda prie visuomenės lavinimo. Rašyti apie asmenybes reikia ne tik tada, kai su jais amžinai atsisveikiname. Reikia rašyti ir apie kartu dirbančius kolegas... nelaukiant, kol jie bus pristatyti Nobelio premijai. Laikraščio leidėjas – Lietuvos mokslininkų sąjunga.

„Mokslo Lietuvos“ redakcija neturi žurnalistų, taigi nėra galimybių lankyti renginiuose ir juos aprašyti. Didžiausias redakcijos pagalbinkas – redakcinė kolegija, į kurią maloniai kviečiame ir jūsų institucijų atstovus.

Organizacijos, norinčios informuoti visuomenę apie savo veiklą (renginius, leidinius, asmenybes ir kt.), gali pateikti tekstus ir iliustracines medžiagas (nuotraukas, schemas ir pan.) el. paštu mokslolietuva@gmail.com arba mokslaspluslms@gmail.com. Pageidautina, kad tekstai būtų pasirašyti, t. y. turintys aiškų autorių (autorių grupę), ir su nurodytais nuotraukų autoriais arba archyviniais šaltiniais, WORD.doc ir JPG formatais.

Straipsnių autorystė visada suteikia didesnę garantiją, kad pateikta informacija yra objektyvi. Tai labai svarbu mokslinei tematikai skirtam leidiniui. „Mokslo Lietuvos“ straipsniai yra dažnai cituojami, laikraščio medžiaga – archyvuojama.

Užsiprenumeruoti laikraščio „Mokslo Lietuva“ popierinę versiją galima tiek „Lietuvos pašto“ skyriuose, tiek internetu.

Malonaus dalykiško bendradarbiavimo,

Prof. dr. Jonas Jasaitis

*Lietuvos mokslininkų sąjungos pirmininkas,
„Mokslo Lietuvos“ redaktorius*

Marijos Gimbutienės skaitymai

Lietuvos nacionalinis muziejus kviečia į profesorės Marijos Gimbutienės skaitymus. Jų metu archeologai skaito naujausius pranešimus apie mokslo istoriją, piliakalnių ir senovės gyvenviečių tyrimus, religijos paminklų paieškas, eksperimentinę archeologiją.

Pavyzdžiui, Lieporių gyvenvietė unikali dėl daugelio priežasčių, bet bene labiausiai – dėl joje esančių šulinių. Surinkti duomenys leidžia teigti, kad ilgą laiką vyravusi nuomonė, jog IV a. žmonės gerdavo šaltinio vandenį, ieškodavo versmių, yra neteisinga. Lieporių gyventojai mokėjo ieškoti vandens gyslų, nes būtent ant jų tie šuliniai ir pastatyti. Visas Lieporių senovės gyvenvietės kompleksas datuojamas IV–VII a. po Kristaus.

Archeologė dr. Daivos Steponavičienė pristato žemaičių genties I–XIV a. kostiumų rekonstrukciją. Jos atliktas tyrimas – eksperimentinės archeologijos pavyzdys. „Medžiagos, susijusios su žemaičių genties apranga, nėra daug, ir net turėdami radinius,

Rekonstruoti I–XIV a. žemaičių kostiumai. S. Steponavičiaus nuotr.

ne viską galime atkurti šimtaprocentiniu tikslumu. Pristatoma rekonstrukcija iš dalies dokumentinė, iš dalies meninė. Be meninio sprendimo čia niekaip neapsieisi. Ne kiekvienas mokslininkas išdrįsta to imtis, nes yra daug ginčytinų dalykų, – sakė D. Steponavičienė.

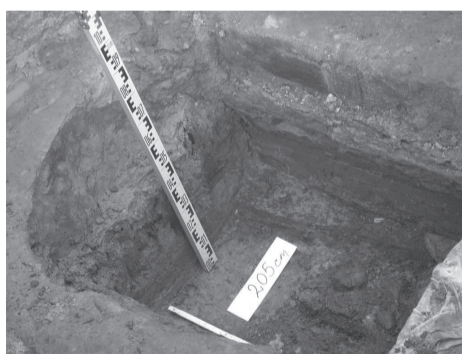
Kiekviena Lietuvos gentis išsiskirdavo dėvimais rūbais. Ypač daug skirtumų randa lyginant žemaičių ir kitų genčių moterų aprangą. „Skiriasi papuošalai, žemaičių genties moterų galvos apdangalai. Pastariesiems pagaminti buvo naudojama daug metalo, kepuraitės iš metalo žiedelių, kokių neaptinkama kitose gentyse. Žemaitės nenaudojo segių savo drabužiuose, kaip kad kitų genčių moterys. Žemaitės labiau mėgo smeigtukus ir, sprendžiant iš įkapių, nešiodavo žiedą ant

kojos piršto. Pastebimi ir vyrų aprangos skirtumai, – apie atradimus, rekonstruojant I–XIV a. žemaičių genties kostiumus, kalbėjo D. Steponavičienė. Atkurti senąją žemaičių aprangą ir aprangos detales padėjo atlikti archeologiniai kasinėjimai Šilalės, Šilutės,

Kelmės, Šiaulių rajonuose.

Pirmasis M. Gimbutienės skaitymo vakaras įvyko vasario 15 d. Senajame arsenale (Arsenalo g. 3). Dvylika pranešėjų per penkis Marijos Gimbutienės skaitymų vakarus supažindins su įvairių laikotarpių paminklais ir radiniais, laboratoriniais tyrimais ir naujausiais eksperimentais. Pranešimai aprėps visą Lietuvą ir išeis už jos ribų: bus apžvelgta Tilžėje veikusios lietuvių literatūrinės draugijos istorija. Lietuvos nacionalinio muziejaus naujienas kviečiame skaityti socialiniame tinkle „Facebook“

(<https://www.facebook.com/lnmuziejus/>) ir internetiniame puslapyje (<http://www.lnm.lt/>). Kontaktinė informacija: Arminas Šileikis, Lietuvos nacionalinio muziejaus atstovas ryšiams su visuomene, el. paštas arminas.sileikis@lnm.lt

Lieporių gyvenvietėje išlikusi šulinio konstrukcija. S. Bubelio nuotr.

Gamtos tyrimų centras skelbia konkursus vyresniojo mokslo darbuotojo ir mokslo darbuotojo pareigoms eiti Paukščių ekologijos laboratorijoje. Išsamesnė informacija: www.gamtostyrimai.lt

Lietuvos mokslininkų laikraščio projektui „Akademinės bendruomenės indėlis į mokslinės informacijos sklaidos ir populiarinimo sistemą“ vykdyti Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2017 m. skyrė 8 tūkst. eurų. „Mokslo Lietuvos“ redakcija

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Jolanta Niaurienė
Dizainerė Giedrė Zaveckienė

Redakcinė kolegija: Alyvdas Baležentis, Valentinas Baltrūnas, Valentas Daniūnas, Raimundas Dužinskas, Vygintas Gontis, Nelė Jurkėnaitė, Regina Kvašytė, Milena Medineckienė, Andrius Puksas, Eugenijus Stumbrys, Emilis Urba, Janina Valančiūtė
Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius
El. paštas mokslolietuva@gmail.com
Tel. (8 5) 212 1235, laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt
Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“. Laikraštis platinamas tik prenumeratoriams ir redakcijoje.

ISSN 1392-7191
Leidžia
UAB „Mokslininkų laikraštis“
SL Nr. 169
Spausdino
UAB „Petro ofsetas“
Savanorių pr. 174D, LT-03153, Vilnius
Tiražas 500 egz.